

OKÉNKO

DO FARNOSTI

VYDÁVÁ FARNOST SV. VÁCLAVA V LETOHRADĚ

Ročník XXXII

Červenec - srpen 2023

číslo 7 - 8

Půl

bratr se snaží chytit slunce
co plazí se mu k nohám po dlaždičkách

léto se houpe
sem a tam
jak vrabec na šlahounu svačce

a já (v rukou dva černé pytle vedra)
se třístím přes sklo
do barevného spektra

harampádí července letí
mezi perličkami potu
do dvora

přilétá srpen sedřený
a křídly stírá rez
z ok plotu

Anna Gažiová

Dobří lidé nepotřebují paragrafy, aby jim říkaly, jak se mají chovat.
A špatní lidé si vždy najdou způsob, jak paragrafy obejít.

Platon

Úvodem

Úroveň společnosti se pozná podle péče o oběti, o slabší a menšiny. Těm je třeba nejprve naslouchat a teprve pak hledat pomoc. Znovu se mluví o Istabulské smlouvě. Dávno měli být pozváni ke kulatému stolu odborníci a zástupci těch, kteří jsou pro i proti schválení smlouvy. Řeč útočníků a napadených není rovnocenná. Lež není informací. Prohlédli jsme lež nacistů a komunistů. Snažíme se rozpoznávat dnešní lháře a manipulátory.

Nebudeme-li připraveni se bránit útočníkům, Rusko si troufne i na nás. Kdyby byla Ukrajina v NATO, válka by nebyla. Putinovy řeči, že NATO ohrožuje Rusko, jsou jen záminkou, Hitler také tvrdil, že Židé ohrožují německý národ. Chystá se snad některá evropská země napadnout jinou zemi? Bojí se nás Švýcarsko nebo Rakousko?

Putin baží po bývalé moci imperiálního Sovětského svazu. Putinovo Rusko je schopné jakékoliv nelidskosti a krutosti. Dále unáší ukrajinské děti. Trneme, zda vyhodí do povětří Záporožskou atomovou elektrárnu.

Učíme se z chyb z minulosti, 75 % Čechů podporuje EU a 85 % podporuje NATO.

Mám rád debaty lidí s poctivými argumenty. Díky jim jsem během života řadu názorů změnil.

Pomáháme-li Ukrajincům, jsme v dobré společnosti. I Mojžíš se narodil mezi ohroženými. V dospělosti je bránil. Když jej později Hospodin posílal do Egypta k záchraně Izraelitů, netroufal si, ale soucit s ubíjenými a příslib boží pomoci jim pohnuly k činu. /v

Vždy se musíme nakonec postavit na jednu stranu. Neutralita pomáhá pouze utlačovatelům, nikdy ne oběti. Ticho povzbuzuje trýznitele, nikdy trýzněného.

Elie Wiesel

Prosím, nevykonejte trest smrti na Miladě Horákové, Závaši Kalandrovi, Oldřichu Peclovi a Janu Buchalovi. Byli oběťmi nacismu, vězni německých koncentračních táborů! Jsem hluboce přesvědčen, že si zasluhují žít.

Albert Einstein 14. 6. 1950

Náboženská nauka, která by chtěla k sobě obrátit dospělé lidi, musela by se podávat daleko méně primitivně, méně formálně a dogmaticky, méně mechanicky; musela by počítat se složitější psychologíí kritického rozumu, životní praxe a živé vnitřní účelnosti.

S každou vírou je to taková divná a křečhoučká věc;

jistě lepší a osvícenější je věřit moudře než věřit slepě; ale troufá si někdo říci, že je osvícenější nevěřit vůbec nežli věřit?

Platon

Karel Čapek: Náboženská výchova, 1923

Po roce 89 mnoho lidí od církvi a křesťanů očekávalo, že řeknou něco důležitého a podstatného a že se budou podílet na budování společnosti. ...

Ty naděje byly velké, myslím si, že od nikoho jiného se neočekávalo tolik, jako právě od křesťanů a od církvi. Ale ty dokonale zklamaly.

To je třeba zaznamenat a vyvodit z toho nápravu. Co se s křesťany a s církvemi stalo?

Je to obrovské selhání a vlastně tady od té doby není nikdo, kdo by přišel s nějakou koncepcí, co dělat.

A to je také myslím hlavní příčina toho, proč všechnu aktivitu převzali ne-li fundamentalisti, tak alespoň ty konzervy.

Protože ti měli ten program jasný – všechno znova a lépe. Postaru.

*Ladislav Hejdlánek,
filosof, pedagog, mluvčí Charty 77*

V 89. roce jsme udělali všichni, včetně mě, chybu: Čekali jsme, že když se změní politika, změní se lidi, a to se nestalo. Mysleli jsme, že když zmizí žába na prameni, lidé začnou být hodní, přátelští, poctiví. V to jsme neměli doufat, to byl nesmysl.

Olbram Zoubek

Z FRANTIŠKOVY SVATODUŠNÍ PROMLUVY

Všimněme si, že Duch v církvi nezačíná tím, že by dával společenství pokyny a pravidla, ale tím, že sestupuje na každého z apoštolů: každý dostává zvláštní milosti a různá charismata. Celá tato pluralita různých darů by mohla způsobit zmatek, ale Duch, stejně jako ve stvoření, právě z plurality rád vytváří harmonii.

O Letnicích Duch svatý sestupuje v mnoha ohnivých jazycích: dává každému schopnost mluvit jinými jazyky a slyšet svůj jazyk, kterým mluví ostatní. Nevytváří tedy jeden jazyk pro všechny, nestírá rozdíly, kultury, ale vše harmonizuje, aniž by homogenizoval, aniž by uniformoval. A to nás má přimět k zamyšlení v této době, kdy pokušení zpátečnictví usiluje o homogenizaci všeho v podle předpisů, ale pouze navenek, bez podstaty. Zůstaňme u tohoto aspektu, u Duha, který nezačíná strukturovaným projektem, jak bychom to udělali my, kteří se pak často ztrácíme ve svých vlastních programech; ne, On začíná tím, že uděluje svobodné a přebohaté dary. O Letnicích „byli všichni naplněni Duchem svatým“. Všichni naplněni - tak začíná život církve: ne na základě přesného a artikulovaného plánu, ale na základě zkušenosti se stejnou Boží láskou. Duch svatý tak vytváří harmonii, zve nás, abychom prožívali úžas nad jeho láskou a dary přítomnými v druhých.

Protože na moři dějin pluje církev jen s ním, který je „duší církve“, srdcem synodality, hybatelem evangelizace. Bez Něho je církev netečná, víra je pouhou doktrínou, morálka pouhou povinností, pastorační práce.

ČLOVĚK MÁ K DRUHÉMU PŘÍSTUPOVAT S ÚCTOU, LÁSKOU A S ROVNÝMI ŠANCEMI

David Šorm je farářem Českobratrské církve evangelické a slouží v Horní Krupé. Jako vesnický farář také zná příběhy mnoha neoženěných a neprovdaných, kteří prožili svůj život ve smutku, odloučení od druhých, nešťastní, mnohdy propadli pití. Každá vesnice má své „podivíny“, nebo ty, co zůstali u mámy a nikdy neodešli. A není si jistý, jestli je to z důvodu jejich orientace, ale mnohdy si to dovede představit.

Jak Ty osobně reaguješ na možnost zehnat svazkům stejnopohlavních párů, kterou vyhlásil synod ČCE?

S úlevou. V naší církvi již k takovému zehnaní sem tam docházelo. Naše řady to nepovolovaly ani nezakazovaly. Vznikalo prázdné místo, které vytvářelo „ne-řád“. A také určitý pocit, že bych mohl dělat něco s nejistotou a jaksi konspiračně bez konsensu celé církve. Byl by to jeden z důvodů, proč bych v tom předtím neměl úplně vnitřní pokoj. Určitě bych takovou žádost probíral na staršovstvu svého sboru a prosil bych

Ukrajinské Getsemany Roman Solovyj

Křesťanský pohled na vztahy mezi jednotlivci, společenstvími a státy se zakládá na biblickém pojmu šalom – harmonickém a mírumilovném soužití, které respektuje identitu každého účastníka vztahu a zároveň usiluje o společné dobro a blaho. Nový Zákon zdůrazňuje, že Bůh se sebou v Kristu smířil svět a zbořil hradby nepřátelství mezi národy a učinil křesťany posly míru. Křesťanské poselství o důležitosti míru je zjevné a nezpochybnitelné, neboť Bůh bible je Bůh míru. Děsivé zvraty dějin nás nicméně vedou k revizi tradičních postulátů. Rozhodně to platí o největší krizi v mezinárodních vztazích našich dnů, kterou vyvolala ruská agrese vůči Ukrajině. Na pokraji bytí a nebytí, tváří v tvář neuvěřitelným existenciálním výzvám, přemýšlí ukrajinská společnost, jejíž samotná budoucnost je ohrožena krvavým ruským imperialismem, zda je správné usilovat o mír za každou cenu. Bude takový mír práv obětem války – bude práv mrtvým, okupovaným, raněným, uprchlým a ztrátou a bolestí zkroutěným Ukrajincům? Je možný mír bez nastolení spravedlnosti a potrestání zločinců?

Řečeno biblickým jazykem, procházíme na Ukrajině hrůzným údolím temnot smrti, jehož konce nedohlédneme, údolím slz, ukrajinskými Getsemany. Co očekáváme od našich křesťanských bratrů a sester mimo Ukrajinu? Tak jako Kristus neočekával od svých učedníků, že půjdou jeho cestou namísto něho, ani my neočekáváme, že křesťané jiných zemí budou v plné míře sdílet naši oťresnou zkušenost života ve stínu smrti rozsevané ruskými raketami a drony. Nepřejeme si, aby se museli obout do našich bot a ponořit do hlubin našeho zoufalství. To by museli žít na Ukrajině. Ani krátkodobé návštěvy Ukrajiny za humanitárním účelem nemohou zprostředkovat zkušenost života ve válce zkoušené zemi. Ti, kdo příležitostně nahlédnou do bezedné hlubiny našeho zoufalství, nebudou nikdy s to pochopit ty, kdo se rozhodli zůstat zde se svými spoluobčany, aby sdíleli a mírnili jejich utrpení. Kristus v Getsemanech neočekával od apoštolů, že mu budou radit nebo ho vést. Kristus chtěl, aby byli s ním. Aby cítil, že v předvečer nej-

v tom za podporu (byla-li by možná) a modlitby. Tím bych ovšem na staršovstvo přesunul tíhu odpovědnosti, kterou sama církev neměla dorešenou. Zatím jsem ještě v této věci nebyl nikým osloven. Samozřejmě bych takovou nabídku nepřijal jaksi automaticky bez určitých podmínek (jako ostatně při běžném požehnání snoubencům).

Které verše z Písma Ti daly svobodu tak učinit?

Vlastně ty, které jakoby homosexualitu tematizují, ale ve skutečnosti jsou jednotlivé výrocky vsazené do specifických kontextů, o kterých je třeba vědět a porozumět jim. A často na to člověk nemusí být teologicky

strašlivější bitvy v dějinách universa, až Bůh Otec skryje svou tvář před svým Synem, není sám, že má jejich podporu a jejich modlitbu a že jeho bolest sdílí ti, pro které se chystá zemřít.

Od prvního dne války nás mnozí naši zahraniční přátelé, jistě s nejlepšími úmysly, začali povzbuzovat, abychom odpustili ruským křesťanům a usmířili se s nimi. Ti, kdo nám adresují takovéto výzvy, tak činí v dobré víře – chci tomu alespoň věřit. Myslíme si však, že jakákoli řeč o míru je nemožná bez souhlasu a zájmu obou stran. A bez toho, aby strana, která je vinna, přiznala svou vinu vůči oběti. Aby vytvořili alespoň minimální podmínky pro dialog s Ukrajinci, museli by ruští křesťané otevřeně a veřejně odsoudit ruskou agresi, převzít odpovědnost za zločiny své země a svého lidu, odsoudit ideologii ruského imperialismu a „ruského světa“, jež inspirují ruskou společnost k téměř jednohlasné podpoře útočné války proti Ukrajině, a veřejně vyjádřit solidaritu s umírajícími Ukrajinci. Nevím o ruských církevních představitelích, kteří by něco takového udělali. Proto jsou navzdory veškeré biblické ortodoxii výzvy k usmíření nefér vůči Ukrajincům, kteří jsou nuceni do dialogu bez předběžných podmínek a předčasně. Ještě jsme ani nestihli oplakat své mrtvé, a už máme obchodovat jako obvykle. Proléváme hořké slzy v Getsemanech a hledíme vstříc Kalvárii. Ale už se od nás očekává, že budeme zakoušet radost Vzkříšení. Ani Kristus neočekával něco takového od svých učedníků. Tak proč bychom k tomu měli být nuceni my?

Přestože jistě věříme, že po Kalvárii přijde Vzkříšení, zatím jsme zde, v Getsemanech. Ano, nadešel tehdy také čas, kdy se zmrtevýchvstalý Ježíš sešel s apoštoly v Galileji a kde měl obtížný rozhovor s Petrem. Vyslal své učedníky zvěstovat evangelium po celém světě, dokonce i římským utlačitelům, jejichž rukama byl ukřižován. Ale to bylo až později. V zahradě byla jeho prosba prostá – sdílet jeho bolest s ním, být mu nablízku, bez výzev a nabádání. Právě po takové prosté solidaritě globální církve toužíme i my v našich Getsemanech.

přeložil Filip Karfík

vzdělaný, stačí jen mít trochu postřeh. Nejčastěji se v souvislosti s „ohavností před Hospodínem“ zmiňuje příběh o Lotovi v Sodomě (Gn 19). Tam je jasný kontrast Božího záměru záchrany (do které vstoupil i Abraham jako modlitebník) a brutální agresivita sodomských. Oni chtěli kohokoliv znásilnit a ponížit. Podobně míří příběh o Gibejských (Sd 19). Texty řádů čistoty (Lv 20) zase reagují na pohanské praktiky kultické, kterými si chtěli jiné společnosti vynutit přízeň bohů. V Řím 1 jde o kontext propadnutí člověka pudům a vášním a propadnutí sobectví – zaměřenosti na sebe sama a tím i ztrátu celoživotního dialogu s Hospo-

dinem. V 1 Tim 1,8 se terminologicky zmiňuje zneužívání chlapců, které bylo v antickém světě vnímáno jako vyšší forma sexuality a s tím žel bylo nutně spojené i kuplířství. V biblických textech tedy nenarazíme na homosexualitu, jak ji známe dnes, jako vrozenou a nezměnitelnou dispozici, která vede člověka také k hluboké touze, lásce a sdílení s druhým ve smyslu „není člověku dobře samotnému“ (Gn 2,18). Tedy k přemýšlení o homosexualitě mne pak vedou ostatní texty, které zmiňují lásku, partnerství, souňaléžitost a odpovědnost k druhému. Kdysi jsem si všiml i posunu v překladu Nové Bible kralické a Bible 21 např. u 1 Kor 6,9. To je zajímavé!

Znáš osobně lidi, o nichž tušíš, že přijdou?

Neznám. Ale třeba o nich ani nevím a třeba budu v čase překvapen. Je možné, že se někdo takový objeví i v našem sboru a já (a my obecně) bychom si přáli, aby v něm mohl zůstat a být v něm spokojený. Nakonec takovou orientaci v sobě může poznat i některé z mých dětí. Přeci jen žijí na venkově, na Vysočině, což je spíše konzervativní prostředí. Lidé si to nenapíší na čelo. A pokud ti lidé přijdou, budu jim pokládat stejné otázky jako všem ostatním: chcete žít z Božího požehnání? Chcete se k Bohu obracet, děkovat a prosit jej o vedení? Chcete žít v konkrétním společenství křesťanského sboru či farnosti? A pak si jistě budeme povídat o partnerství, o sobě a tom druhém, o rodinách, ze kterých pocházejí, o tom, jaký „jazyk lásky“ je jim blízký, jak řeší neshody, jak se druhému omlouvají, jaký způsob života je jim blízký...

Uměl bys doporučit literaturu nebo nějaké zdroje k hlubšímu porozumění této problematice?

V křesťanském prostředí u nás mi přijde průlomová brožurka, kterou vydalo naše ústředí „Problematika homosexuálních vztahů“ v roce 2006. Je to již pár let, ale co je v ní napsáno, se od té doby nezměnilo. I letošní rozhodnutí synodu se po oněch desítkách let opírá právě o tuto studii. O další odborné literatuře vím, ale nemám ji tak pečlivě přečtenou, abych mohl doporučit. A ani se nepovažuji v této věci za odborníka. Letos na ETF UK absolvovala a na vikariát nastupuje Eliška Vančová, která napsala prý velmi dobrou diplomovou práci na toto téma. Jistě se dá dohledat na internetu.

Jakým způsobem hledáme odpovědi na své otázky v Bibli? Máme předporozumění?

Vždy máme předporozumění, které plyne z toho, kde jsme vyrostli, kdo nás duchovně vedl či ovlivnil. V jaké církvi jsme uvěřili a také jakým způsobem hledáme odpovědi na své otázky v Písmu. Já osobně jsem uvěřil v evangelickém prostředí mezi pražskou mládeží a pak zejména na Evangelické teologické fakultě. A hlavním motivem („aha momentem“) pro mne byl právě způsob práce s Bibli: profesori Pokorný, Heller, Mrázek, Prudký, Sláma. Jejich přednášky a postřehy

mne naplňovaly, dostával jsem se opravdu blízko. Někdy je to důkladná (pro někoho třeba nudná) až detektivní snaha hledat vysvětlení. A přitom jsem z nich cítil zápal, neokázalou a přece jasnou víru, že tomu Slovu věří, přestože (nebo možná právě proto) jej rozebírají na jednotlivé součástky. Je to tro-

chu badatelský přístup, který se neobejde bez základních vědeckých nástrojů. Ale právě to mne přesvědčilo o tom, že jestli chci Pánu Bohu trochu porozumět, musím to dělat opravdu pořádně a odpovědně. A také nespěchat s odpověďmi. S doslovným výkladem ve smyslu, že Bible je „diktátem“ Ducha svatého, kde není lidský rozměr ve smyslu interpretace pisatele na Boží Slovo, čtenář opravdu daleko nedojde (a to ani biblický fundamentalista). Vždyť ani jeden z textů třeba netematizuje homosexuální jednání žen! Tak by se člověk dostal do hlubokých vnitřních a etických konfliktů, které nemají řešení. Ostatně ona brožurka, která je psána pro neteology, právě nárok obecné přístupnosti spojené s poctivostí splňuje.

Co potřebujeme od Boha získat, abychom uměli milovat lidi s jinou orientací?

Předně chci říci, že odpůrce žehnutí stejnopohlavním pářím nepodezírám, že by lidi s touto orientací měli méně rádi. To si opravdu nemyslím. Na druhou stranu si myslím, že odpůrcům obecně schází schopnost vcítění se do těchto lidí. To se obvykle mění v těch rodinách, kde se takové děti objeví. Najednou rodina zjistí, že chce, aby jejich děti neodešly od Pána Boha, a přitom mohly žít v lásce ke svému partnerovi, pokud pro něm touží. Aby mohly někoho hluboce milovat sdílet s ním svůj život. Někdo se bez životního partnera opravdu neobejde. A pokud ho někdo k tomu nutí (tvá dispozice není hřích, ale praktikované partnerství ano), přináší mu to obrovskou bolest a ponížení. Tito lidé přicházejí o stabilitu a pak je také jednoduché třeba poukazovat na osobní pády těchto lidí. Žel právě církevní prostředí (i to evangelické) v tom v minulosti hrálo ne-

blahou roli, proto se náš synod vloni za takové jednání hluboce omluvil. Je zajímavé, že odpůrci současného stanoviska synodu před rokem nutnost velkého pokání nevyhlašovali, tak jako se to třeba děje nyní. Ti, kteří si takovými tématy neprojdou, tedy potřebují více odvahy připustit si, že Bible ve vybraných textech netematizuje homosexualitu jako vrozenou a nezměnitelnou orientaci a potřebu životního partnera stejného pohlaví. Potřebujeme nemít strach z ohrožení rodiny, kterou si beztak ohrožujeme mnohdy sami svým způsobem života, než že by tak činili třeba homosexuálové. Zároveň k tomu všemu potřebujeme hlubší toleranci. Synod ČCE nakonec nevyhlásil nic jiného než možnost. Každý farář či farářka tak činíme na vlastní odpovědnost před Hospodinem, ale ve svobodě svědomí. A to mi přijde jako velké vítězství, byť třeba ještě bude chvíli trvat, než to přijmeme. V tom jsem optimista, protože nakonec Boží Duch je silnější než ten náš.

Křesťan dnes

NEBEZPEČÍ HLOUPOSTI

„Hloupost je nebezpečnější nepřítel dobra než zlo,“ napsal v koncentračním táboru Flossenbürg, před popravou Dietrich Bonhoeffer, německý evangelický teolog, etik, filosof a bojovník proti nacismu.

Proti zlu se dá protestovat, dá se zostudit, v krajním případě mu lze zabránit násilím. Pokaždé již v sobě nese zárodek vlastního rozkladu, už proto, že zanechává v člověku přinejmenším nevolnost. Proti hlouposti jsme bezbranní. Ani protesty, ani násilím tu nelze nic pořídit; argumenty nepůsobí, fakta, jež odporují vlastním předsudkům, se prostě neuznávají — v takových případech se dokonce hlupák stává kritickým — a nelze-li se jim vyhnout, dají se jednoduše odbýt jako bezvýznamné výjimky.

Přitom je hlupák na rozdíl od zlého člověka sám se sebou zcela spokojen; stává se dokonce nebezpečným, protože stačí lehké podráždění, aby přešel do útoku. Proto je třeba větší opatrnosti před člověkem hloupým než před člověkem zlým. Nikdy se už nepokoušejme hlupáka přesvědčovat argumenty; nemá to smysl a je to nebezpečné. Abychom našli způsob, jak se s hloupostí vyrovnat, musíme se snažit pochopit ji v její podstatě. Tolik je jisté, že není v jádru defektem intelektuálním, nýbrž lidským.

Jsou lidé intelektuálně mimořádně čilí a přitom hloupí, a naopak lidé intelektuálně velice těžkopádní, kteří jsou všechno jiné než hloupí. K tomuto objevu docházíme ke svému překvapení v určitých situacích. Přitom nemíváme ani tak dojem, že hloupost je vrozený defekt, ale spíše, že lidé jsou za jistých okolností ohlupováni, resp. se nechávají ohlupovat. Dále pak pozorujeme, že uzavření a osaměle žijící lidé se vyznačují tímto defektem řídkěji než jednotlivci či skupiny se sklonem k sdružování anebo ti, kteří jsou k němu odsouzeni.

Zdá se tedy, že snad hloupost není ani tak psychologický jako spíš sociologický problém. Je zvláštní formou působení dějinných okolností na člověka, průvodním psychologickým jevem jistých vnějších poměrů. Při bližším přihlédnutí se ukáže, že každé silnější uplatnění vnější moci, ať politické či náboženské, velkou část lidí rani hloupostí. Dokonce se zdá, jako by to byl přímo nějaký sociologicko-psychologický zákon. Moc jedněch využívá hlouposti druhých.

Celý proces nespočívá v tom, že by určité - tedy třeba intelektuální - lidské vlohy náhle zakrněly nebo vymizely, nýbrž v tom, že ohromující dojem vyvolaný vnější mocí připravuje člověka o jeho vnitřní samostatnost, takže se pak - více či méně nevědomě - vzdává hledání vlastního postoje k daným životním situacím. Je-li hlupák často tvrdohlavý, neznamená to ještě, že je samostatný. Právě když s ním mluvíme, máme pocit, že před námi není on sám, osobně, nýbrž předsudky a fráze, které nad ním nabyly moci. Je jakoby v zakletí, zaslepen, zneužit ve své podstatě, znásilněn. Když se stal nástrojem bez vlastní vůle, bude hlupák schopen i jakékoli špatnosti a současně neschopen rozpoznat ji jako zlo. V tom je nebezpečí ďábelského zneužití. Vzniká tak možnost lidí natrvalo zničit.

Právě zde je zcela zřejmé, že hloupost nemůže být přemožena prostým poučením, nýbrž toliko aktem osvobození. Přitom se musí počítat s tím, že opravdové vnitřní osvobození bude ve většině případů možné až po osvobození vnějším; než k tomu dojde, budeme se muset zříci všech pokusů hloupě přesvědčit.

Zemřela blízká kamarádka. Na pohřbu místní evangelický pan farář tak krásně mluvil, že Vám nabízím jeho řeč. Škoda, že neslyšíte jeho hlas a tón jeho přednesu. /v

ROZLOUČENÍ

S MARUŠKOU STULÍKOVOU

Obřadní síň v Kralupích n. Vlt., 6. 6. 2023

Žalm Davidův. Hospodin jest můj pastýř, nebudu mítí nedostatku. Na pastvách zelených pase mne, k vodám tichým mne přivodí. Duši mou očerstvuje, vodí mne po stezkách spravedlnosti pro jméno své. Byť mi se dostalo jíti přes údolí stínu smrti, nebuduť se báti zlého, nebo ty se mnou jsi; prut tvůj a hůl tvá, toť mne potěšuje. Strojiš stůl před obličejem mým naproti mým nepřátelům, pomazuješ olejem hlavy mé, kalich můj naléváš, až oplývá. Nadto i dobrota a milosrdenství následovatí mne budou po všechny dny života mého, a přebývati budu v domě Hospodinově na dlouhé časy.

Milý Petře, Josefe, Moniko, milá rodino a přátelé - přišli jsme se rozloučit s Maruškou. A je to těžké. Možná to máte stejně jako já: vždycky tady byla. Svět byl vždycky přece s Maruškou. A najednou není. I nebe jako by najednou bylo prázdné.

Všichni víme, že náš život má svůj určitý čas, dobře víme, že smrt někde v jeho pozadí pořád je. Ale odstrkujeme to, vytěsňujeme. Nechceme ji. Ani na ni myslet. Ale - teď už to nejde. Maruška není. Odešla ... kam ... nevidíme. Narážíme na temnotu. Prázdnost. Nejistotu. A neznámo. I bolest. Na tmou - a nic.

Chci vás jen ujistit - že to dobré, co pro vás Maruška vždycky byla - a je - že to dobré - to, co je najednou jakoby pryč - že to dobré zůstává - a vrátí se zpátky. Je dobře, že jste tady. Je to důležité. Rozlou-

čit se. Nebo jen tiše držet u Marušky čestnou stráž. Neopustit ji ani na chvíli ... v bezmoci smrti. Být spolu. Potěšit zarmoucené. Tak - tak by si to Maruška přála. Už jen proto ...

Asi víte - poslední dny už nemohla mluvit. A teď už nemůže říct nic. Je na nás - pomoci jí. Pomoci promluvit v její bezmoci. Ve chvíli, kdy by tak ráda řekla ... něco jako kouzelná slova, a její ústa jsou němá. Je dobře, že jsme tu. Abychom jí pomohli ta slova vyslovit. Její vyznání a modlitbu.

Říká se, že život je cesta. Maruščin určitě byl. Na cestě k dobrotě ... na cestě k čemuś hluboce a tiše živému. Nepřestávala jít, ona zcela jistě byla „unterwegs“ - na cestě.

Žalm, píseň dvacátá třetí, kterou jsme četli na začátku, jsou možná ta Maruščina kouzelná slova, ta její modlitba. Píseň o pastýři. O Pánu Bohu. Přesněji: o mém pastýři. O mém Pánu. Kdo ji to ale zpívá? Ano, člověk - ale aby jí všichni rozuměli, zpívá ji z pohledu ovce. Tichého a neagresivního zvířete. Takového, které nikomu není predátorem. Je plaché - a tiskne se k druhým - a potřebuje ochránce. Připodobnit Petrovu Marušku k ovečce ... to sedí. To je dobré. Ano! To je opravdu dobré! Já vím - jezdila na kole - i na lyžích, někdy i autem a taky vlakem - ale byla to ovečka. Tichá. Mírná. A mír a pokoj hledající.

Hospodin je můj pastýř. To je vyznání. To znamená - On mě celý život vede. Bez něj bych se ztratila. A Maruška zpívá: nebudu mítí nedostatku. Vždyť mě vodí od zelené pastvy k zelené pastvině a pak k tichým a bezpečným vodám, kde bych se napila. Celou mě občerstvuje. A vodí po cestách spravedlnosti. Pro své jméno. A tu pastýřskou hůl - tu nemá aby mě bil - ale aby mě ochránil - a aby mi s ní ukazoval cestu, abych ji i z dálky viděla - když se třeba zaběhnu ... Tady, na cestě, se pak odehrává všechno. Celý náš život. Ano, tady Maruška najednou

potkala takového ... šikovného vzdělaného a veselého Beránka, víte? A zamilovali se. A už šli vždycky spolu. Ovečky chtějí přece vždycky jít s někým. A - tady najednou - ježda, kde se to vzalo? Hup - ještě menší beránek, prý já jsem Pepík - a ještě menší ovečka - já zase Monika, maminko! - ne! Naopak to bylo! Nejdřív Monika a pak Pepík! No to je nadělení! Však to dobře víte, jaké s dětmi bývá pozdvižení - a někdy trápení ... Třeba: Pepík najednou vyrostl a byl 2x větší než Maruška - ne! 2x větší než Petr a třikrát větší než Maruška - jak je tohle možné?! A za čas ... příběhy takové ještě menší ovečky! Taková malinkatá jehňátka prý „misme“ vnučátka! Tak malinká - no to bychom si je snad museli trochu přiblížit, jako zazoomovat - a najednou bychom mohli přečíst i názvy - třeba názvy nějakých kytiček: stulíky nebo tak nějak - nebo názvy měst na cestě -

a tady, tady to začalo: v Bušovicích. U Rokycan. Tam ta cesta po zelených pastvinách začala ... a pak nějaká Praha - a škola architektury a stavařiny - a tady tělocvična na judo - tam prý praštila tím beránkem Stulíkem ... mimochodem, tohle mi nějak nejde do hlavy - neumím si představit, že Maruška někým praštila o zem - a pak ... tichá voda a spravedlnost a radost a je tam napsáno: ja - ro ... ne Jarov! - a pak ... krásný malý ovčín v Dolanech a na dvoře a na stole spousta kočiček a koťátek - a přál bych každému, aby se měl tak, jako ta nejmenší z kočiček u Petra a Marušky ... co štrůdlů pro všechny kolem upekla - a ještě říkala, že se jí právě vůbec nepovedly a stydlivě se u toho usmívala ... Ale najednou jakoby v té písni dvacet tři - a v životě - pohaslo slunce. A přišlo ... cosi. Údolí stínu smrti. Najednou - tma, šero a strach. Na konci cesty ... úzkost - a NIC. Temné údolí. Které nikdo nemůže minout. Najednou mu i my stojíme tváří v tvář a nic nevidíme ... NIC. A bojíme se. Protože je to neznámé. Maruška do toho údolí odešla. Nohy ji přestaly nést a padala, úplně bezmocně - a nemohla vydat ani hlásku - rty ji nechtěly poslechnout.

Právě tady musíme pomoci. Dořít. Dozpívat tu píseň. To, co ona chtěla - chce - tolik říct a dozpívat:

„Byť se mi dostalo ... jít ... přes ... údolí stínu smrti nebudu se báti zlého ... neboť neboť - ty! ... neboť ty! ... se mnou jsi!!“

Uprostřed tmy: TY! – se mnou jsi! ... To je ... to je - milí - to je vzpoura. Naprostá vzpoura proti tmě a nicotě! Maruščiny bezmocné ruce ve tmě NĚKDO právě zachytil. A nenechal ji padnout. Ona nespadla do propasti. Ruce Spasitele ji zachytily a drží ... úplně jakoby ji choval ... jakoby ji choval jako děťátko v náruči. A víte jak chová?! Úplně stejně – úplně tak jako ona chovala nás všechny, všechny - které na cestě potkala - ve své náruči. Tak, Tak!

Najednou ... je všechno jinak: Stůl, krásná místnost. Kde to jsem? Prostíráš stůl – přede mnou. Kdo to prostírá? Pán. Můj. TY. Všechno to tolik dobré prostíráš ... pro mne? A TY sám mne hostíš? A naléváš mi jakési úžasné víno do převzácného kalicha – ale to já přece nemůžu!? Z tak vzácného prostírání a ... ale PŠŠ. Tišíš mě a laskavě umlčuješ. A co to děláš, můj Pane? Vylévám na tvé vlasy a na tvou hlavu tu nejvzácnější kosmetiku co mám ... Ale to nemůžeš! Copak jsem nějaká královna? Nebo princezna snad?! No - a cos myslela, ty chytrá? No ... já ... No? Ty? Konečně jsi tady milá. Kde je dobrota a milosrdenství. Tak už neplač. Ale to já ... to jsou slzy štěstí, můj Pane ... můj ... můj milý Pane ... můj ...

Petře, milá rodino a všichni zarmoučení, v té písni dvacet tři - to nebyl konec. Ale tou velikou úzkostí vejít do další části cesty. Jen to my ještě očima nemůžeme vidět. Zatím. Loučíme se – ale jen s ostatky, s tím, co ostalo. Ale když řeknu jméno: Maruška Stulíková - vyvstane vám před očima a v srdci přece vždycky její úsměv a krásný pohled jejich očí. A její dobrota. A láska ke všem nám. A ta láska a úsměv ani náhodou nezemřely. Jsou v nebi - a v nás. V srdcích. Jakoby tím naše srdce už teď mohla – trošku - být v nebi. To teď najednou víme díky Marušce. Že je máme u Pána. Naše srdce. Takže: Ano, plačte. Ano, buďte smutní. Ale zároveň ani na chvíli nezapomeňte na tuhle radost. A na vděčnost. Na úsměv a lásku. A na poděkování Pánu. Za Marušku. Za její úsměv a lásku. Ne. Nebe není vůbec prázdné. Vždyť Maruška a všechna její dobrota je právě v něm. V nebi. Amen.

Tak se teď spolu pomodleme modlitbu Páně ze všech sil jak umíme. Slova zná každý, měli jsme je ve slabikáři. A beze slov platí zrovna tak!

Potěšení a požehnáni

Kdo nás odloučí od lásky Kristovy? Snad soužení nebo úzkost, pronásledování nebo hlad, bída, nebezpečí nebo meč? Jsem jist, že ani smrt ani život, ani andělé ani mocnosti, ani přítomnost ani budoucnost, ani žádná moc, ani výšiny ani hlubiny, ani co jiného v celém tvorstvu nedokáže nás odloučit od lásky Boží, která je v Kristu Ježíši, našem Pánu. (Řím 8. 35. 37-38)

Za mě služby u Hradce Králové jsem na pohřbech slyšel od hradeckých zpěváků krásnou píseň Melchiora Vulpiuse (1560-1615). Noty a text jsem předal panu Josefu Pecháčkovi a ten ji zařadil do repertoáru letohradeckých zpěváků.

Často si píseň zpívám. /v

Mně Ježíš žítí celé,
smrt ziskem bude mým,
mu vzdávám díky vřelé
a v klidu půjdu s ním.

On pokyne mi vlídně,
můj Ježíš, bratr můj,
bych u něj spočnul klidně,
v Ráj povolá mě svůj.

Až odtud půjdu k tobě,
až usnu pro ten svět
mě přijmi, Pane, k sobě,
jak k srdci vinem květ.

DOMA TÁTA TAJNĚ SLOUŽIL MŠI, VE ŠKOLE VYCHVALOVALI ATEISMUS

Pamětníkův otec Andrej Zima byl středoškolským profesorem, a zároveň řecko-katolickým knězem. V roce 1950 odmítl přestoupit na pravoslavi, a tím začaly celoživotní peripetie, na jejichž pozadí se formovaly životy i charaktery jeho dětí. V květnu 1950 odsoudili Antonova otce ke dvouletému trestu za to, že „zaujímá záporný postoj ke státnímu zřízení a svého postavení neužívá k rozšiřování věřících“. Z tábora nucených prací v Ilavě putoval přes další nápravná zařízení až do Podolince.

Tam ho také jednou navštívil s maminkou i pětiletý Anton. Obraz otcova ponížení ho stále dojmá. „Dodnes mi je z toho do breku. Táta měl tehdy krev na nehtech a jedl syrovou rybu,“ vzpomínal. Když otce propustili, musela se celá rodina ihned vystěhovat do severočeských Hejnic. Tam otec nastoupil jako pomocný dělník, Anton poprvé zasedl do školních lavic. Občas se setkal s narážkami, ale když bylo nejhůř, poprala se za něj sestra. Svůj mikrovět našel nejen v soudržné rodině, kterou držela zejména maminka, ale později i v hudbě a ve světě zvuků. Na vojně v srpnu 1968 byl první, kdo 20. srpna zaznamenal vpád vojsk Varšavské smlouvy do Československa. „Večer o půl desáté večer jsem měl službu na ústředně, kde jsme spojovali malé vojenské útvary s generálním štábem v Praze. Najednou volaly Vejprty, že hlásí mimořádnou událost. Dva obrněné transportéry překročily československou hranici v jejich prostoru,“ popisoval pamětník.

V roce 1987 se s rodinou přestěhoval ze slovenské Šalvy do Králík, kde se stal prvním polistopadovým starostou, a zanechal za sebou nesmazatelné stopy nejen v městské infrastruktuře a rekonstrukci řady budov, ale i v sebeuvědomění občanů.

Andrej Zima (1910-1983) vystudoval filo-

Potřebujeme taková křesťanská společenství, která by rozšiřovala svůj prostor, kde by se všichni mohli cítit doma, jejichž uspořádání a pastorační prostředky by posilovaly radost ze společně nesené odpovědnosti.

tak mohou v církvi najít místo všichni, jejichž přítomnost bývá dosud jen namáhavě uznávána: ti, kteří nemají hlas, anebo jejichž hlasy jsou umlčovány a přehlíženy, ti, kteří se necítí na přiměřené výši, protože za sebou mají obtížné a složité životní cesty. Leckdy bývají a priori exkomunikováni. Pamatujme ale, že církev se má projevovat jako Boží srdce, které je otevřeno všem (...), nemocným a nikoliv, spravedlivým, hříšníkům, všem. (...) Měli bychom si položit otázku, nakolik je v našich společenstvích reálně slyšet hlas mladých lidí, žen, chudých lidí, těch, kteří prožili zklamání a byli v životě zraněni, těch, kteří se na církev hněvají. Dokud bude jejich přítomnost sporadická, nebudeme církví synodální, ale církví několika mála jedinců.

Zdá se, že se sem poněkud skrytě vkrádá jakýsi druh obranného neoklerikalismu. Klerikalismus je zvrácenost a klerikální biskup či kněz jsou zvrácení. Ještě zvrácenější ale jsou klerikální laik a laička. Tento neoklerikalismus vzniká ze strachu a bédování nad světem, který nás už nechápe, v kterém jsou mladí lidé ztraceni, a z potřeby uplatnit a projevit vlastní vliv („Já to tak nenechám“). Synoda nás volá k tomu, abychom se stávali církví, která kráčí v radosti, pokoře a tvořivosti touto naší dobou, za vědomí, že jsme všichni zranitelní a potřebujeme se navzájem. Rád bych, abychom vzali vážně toto slovo „zranitelnost“ a hovořili o něm, hovořili o zranitelnosti v církvi.

Z Františkova projevu k italské církvi

zofická a teologická fakulta v Mnichově (1930-1934) a pak v Praze (1934-1935). Jako katecheta a kaplan nastoupil v roce 1935 v Humenném. V tomto období se také oženil s manželkou Jolanou (1917-2006) a v roce 1936 se Zimovým narodila prvorozená dcera Mária. V roce 1938 nastoupil Andrej jako kaplan do Prešova a 1. září 1939 tam začal učit na ruském gymnáziu matematiku, fyziku, němčinu a náboženství. Do rodiny přibýly další děti: v roce 1941 Petr a v roce 1946 dvojčata Anton a Terezie. Maminka Jolana Zimová se věnovala celý život početné rodině a snažila se vytvářet dětem i svému manželovi tolik potřebné zázemí.

Přestoupit na pravoslavi

Po nástupu komunistické strany k moci se rodina Zimových otrásla ve svých základech. „V roce 1950 otec odmítl podepsat „Prešovský sobor“, kterým byli řeckokatoličtí kněží donuceni přestoupit na pravoslavi, a dostal dva roky vězení,“ vyprávěl pamětník. Odsouzen byl zároveň i děda, Andrej Zima starší, také řeckokatolický kněz. Pamětníkův otec to popisuje ve svém životopise z roku 1970: „V akci „pravoslavie“ dňa 19. mája 1950 som bol za-

tknutý a po doručení výmeru odtransportovaný do tábora nútených prác do Ilavy, potom do Trenčína. Pracovný výkon 147 percent. Výměr znel na dvadsaťštyri mesiace. Rubrika ‚duvody‘ na tom výmere je preklepom cudzieho výmeru!!!“

Odůvodnění z Výměru z 25. května 1950 zní: „Štrením bolo zistené, že zaujimate úplně záporný postoj k našemu štátnemu zriadeniu a svojho povolania zneužívate na rozoštvávanie veriáciach a k rozširovaniu nedovery k nášmu štátu.“ Andrej Zima byl odsouzený se svým otcem Andrejem Zimou starším, a společně nastoupili do vězení. Starost o obživu rodiny ležela pouze na mamince. A byla to velká starost, protože matka zůstala zcela bez prostředků. Pomáhali jim tehdy dobří lidé.

V září 1950 Antonova otce přesunuli z tábora nucených prací do koncentračního kláštera v Hlohovci. Po roce byl zbavený občanských práv a ocitl se v Podolinci, jak dále ve svých vzpomínkách popisuje: „To som bol už pozbavený aj tých najelementarnejších práv. Žena musela platiť nemocničný pobyt a operáciu desaťročného syna.“

Z Podolince propustili Andreje Zimu 9. listopadu 1951. Děda Andrej se vrátil do Moldavy na východním Slovensku. Pro Andreje Zimu mladšího trest pokračoval dál. Do osmačtyřiceti hodin se musel s celou rodinou vystěhovat do severočeského Ferdinandova u Hejnic. Na Frýdlantsko jeli vlakem několik dní v nákladních vagoncích. V domě po odsunutých Němcích vyhradili šestičlenné rodině dvě místnosti. Andrej tam hned nastoupil jako pomocný dělník do papíren v Hejnicích.

Vystěhování

Zimovi tam zažívali těžké časy. Celá rodina byla ostrakizovaná. „Nějací muži chodili k nám domů na kontroly. Matce se dívali do tašky, když šla z nákupu, jestli nenese vysílačku. O tátovi říkali spolužáci, že je špion,“ uvedl Anton Zima. „Jednou týdně jsme se mohli osprchovat teplou vodou v papírnách, kde otec pracoval. Seznámil se tam s panem Bornou, který měl velkou knihovnu. My jsme knihovnu doma nemohli mít, aby kontrolní návštěvy neobjevily knihy z papírenského šrotu. Otec se totiž v práci probíral šrotovým papírem, kde byly často ideově nevhodné knihy. Tajně je sbíral a dával je panu Bornovi,“ vyprávěl pamětník a dodal, že celá rodina Bornova jim velmi pomáhala, a to je drželo při životě. V roce 1952 Anton Zima nastoupil do první třídy. V roce 1954 se na severu Čech Zimovým narodilo páté dítě, syn Gerard.

Otec Zima byl přísný, ale laskavý, a svým životem nenápadně utvářel budoucí postoje svých dětí. „Doma pro sebe tajně sloužil mši, a ve škole jsme slyšeli, co to znamená být ateistou, a jak špatné je křesťanství,“ vysvětloval pamětník. Co bylo ve škole, to se museli naučit, ale doma zažívali jiný svět. Zpočátku si dávali všechny myšlenky dohromady, ale brzo jsme se přiklonili k názorovému svě-

tu svého otce. Světu, ve kterém převládá duchovní dimenze a služba druhým nad komunistickými idejemi.

Přestože někteří spolužáci dokázali být krutí, Anton nehezke vzpomínky vytěšnil. Sám se nepral, ale když bylo nejhůř, sestra Terezie se poprala i za něj. „Od první třídy jsem měl výborného kamaráda Jardu Mrňávka. Chodili jsme spolu domů a zažívali jsme spolu krásné klukovské příhody,“ vyprávěl pamětník. Velkou oporou jemu i všem sourozencům se stala také hudba. Anton hrál od šesti let na violoncello a už ve dvanácti letech hrál v promenádním orchestru v Lázních Libverda. „Muzika mě provázela vždy, a vytvářela mi svět, ve kterém mi bylo dobře. Hrál jsem pak v symfonickém orchestru, ve folklórním orchestru a jazzrockové kapele,“ dodal.

Zákaz studia

Kalich hořkosti si Zimovi do dna vypili počátkem 60. let, kdy se Anton s Terezií hlásili na střední školu. Výběrová komise v únoru 1960 jejich přihlášku odmítla. Otec tehdy písemně žádal ředitelství školy a výběrovou komisi, aby mohl své děti obhájit. Nabídl se udělat cokoli, aby děti mohly studovat, i kdyby měl jít znova do vězení. Jeho snažení bylo

nické učiliště do Liberce. V prosinci zahynula sestra Mária, když jako členka Horské služby na Chopku zachraňovala turisty. „Najtěžšie znašala krivdy. Svoje osobné šťastie dala za to, aby sme sa mohli vrátiť na Slovensko, ktoré ona tak milovala,“ píše její otec ve svých vzpomínkách. V roce 1962 se Zimovi vrátili zpět do své domoviny a Andrej Zima nastoupil jako topič v Banské Bystrici, kde k místu dostal i byt. To však už byl u konce se svými silami a vážně onemocněl. Po třiceti letech, v srpnu 1968 se vrátil do duchovní služby, když dostal správu fary v Lubicu.

Anton dokončil učební obor v Bratislavě, kde se vyučil pro Teslu. Tam začal také více muzicírovat. Přijali ho do cimbálové muziky, která doprovázela taneční soubor Technik. „Dostal jsem se s nimi až do Říma, kde jsem byl na audienci u papeže. Táta měl v církevních kruzích renomé, takže mě přijali na pravidelnou audienci,“ popisoval pamětník. Po vyučení pokračoval na střední škole pro pracující v Banské Bystrici, přičemž pracoval v baterkárně, v kotelně nemocnice v Banské Bystrici a pak v Tesle Banská Bystrica.

Okupace

Na vojnu Andrej Zima narukoval v lednu 1968 do Bohosudova u Teplíc. Nebyl zrovna politicky spolehlivý, a tak se ocitl spolu s učiteli, faráři či kluky ze zemědělství u Silničního a mostního vojska. Jako elektromechanika ho zařadili ke spojařům. Obsluhoval nový typ telefonní ústředny, kterému dobře rozuměl. Měl to štěstí, že mohl muzicírovat i na vojně. Tuto výhodu však vyvážil pozdější traumatický zážitek.

Večer 20. srpna 1968 o půl desáté večer měl službu na ústředně, kde spojovali malé vojenské útvary s generálním štábem v Praze. „Najednou volaly Vejprty, že hlásí mimořádnou událost. Dva obrněné transportéry překročily československou hranici v prostoru Vejprt. Českoslovenští pohraničníci je zastavili. Rusky mluvící důstojníci říkali, že zabloudili, a vrací se zpět. Transportéry jsou pomalované bílými čarami. To byl obsah zprávy, kterou jsem poslal do Prahy,“ popisoval Anton Zima. Asi za hodinu

následovalo další volání z Vejprt. To už jen diktovali čísla: „Osm, jedenáct, třicet - počet obrněnců, které se k nám valily přes hranice,“ dodal. Anton Zima byl tedy zřejmě první, kdo 20. srpna 1968 zaznamenal vpád vojsk Varšavské smlouvy do Československa.

Mimořádnou událost musel nahlásit veliteli.

ale marné. O tomto otcově kroku se rodina dozvěděla až po jeho smrti, když nahlédli do rehabilitačních dokumentů. „Celý život trpěl tím, že kvůli němu máme těžkosti, že nemůžeme normálně studovat,“ vysvětloval Anton Zima. Studovat nemohly ani dvě nejstarší děti.

V září 1961 nastoupil Anton na elektrotech-

Ten přišel okamžitě. Začaly se šířit zprávy o okupaci. „Velitel Doubek řekl, že se nedáme. Kluci museli okamžitě do zbraně a obrnili jsme naši posádku. To bylo 21. srpna dopoledne. Dostal ale příkaz, že se nemá bránit,“ dodal. Několik dní se pak nic nedělo. Anton Zima jako radiový expert začal z podnětu svého velitele, který mu dal připravit silný vojenský vysílač, rušit kolaborantskou drážďanskou vysílačku Vltava.

Mezi sovětskými vojáky

Posádku postupně zabrali sověští vojáci, takže československá posádka se přesunula z Bohosudova do Nechranic. Kromě Antona – ten tam zůstal jako expert na ústřednu. Staral se o ni a měl naučit sovětské vojáky ji obsluhovat. „Udělal jsem chybu: řekl jsem jejich veliteli, že jsou okupanti. Vytáhl mě ven, že mě zastřelí. Nějaký jiný voják mu to ale rozmluvil, že to bude průšvih, když zastřelí československého vojáka. Tak mě nechal. Potrestal mě tím, že mi vzali postel. Spal jsem na zemi. Dostal jsem jednu deku, jedno jídlo denně, konzervu a chleba. Nikam mě nepouštěli. Umýval jsem se venku v pře-padovém kanálu,“ vzpomínal Anton Zima. Několikatýdenní živoření se na něm podepsalo jak psychicky, tak zdravotně – měl svrab a vší.

Jako spojař měl služební povinnost být v kontaktu se spojaři-techniky. Tak se mu povedlo upozornit na sebe své kamarády v Teplicích. „Kluky napadlo, že přijdou na posádku kvůli revizi kabelů. Přišel tam nějaký pán, a mezi měřeními jsme si nenápadně povídali. Pak řekl sovětskému důstojníkovi, že za týden musí přijít zas, aby zajistil bezpečné spojení. Nosil mi jídlo. Když jsem na tom byl bídě, dovolili mi pod dozorem jít do hospody naproti na záchod, umýt se tam a najíst.“ Po několika týdnech zaučil sovětské vojáky do obsluhy ústředny a mohl odejít. V Nechranicích z něj strhali zavšivené šaty, které ihned spálili, a natřeli ho černou sírovou masťou proti svrabu. Na ústředně vařila slečna Vlasta Strítezská (1948), kterou si ještě na vojně v roce 1969 vzal za manželku. Pak se přestěhovali na Slovensko do Šaľy, kde založili rodinu. V roce 1970 se jim narodila dcera Babeta, v roce 1972 syn Patrik.

Hifi klub

Zajímavou etapu svého života prožil v 70. letech, kdy se zapojil v Šaľe do Hi-Fi klubu. Díky své vášni pro zvuk, hudbu a audiovizí si sám postavil zesilovač a reproduktory, dokázal ozvučit i velké akce. „Měl jsem v tom úspěch a věděli to i komunisti, což mi u nich udržovalo nějakou míru respektu. Párkrát mě pověřili, abych režíroval nějaké slavnostní zasedání. Vozili mě volhou a ozvučoval jsem konference KSČ,“ vyprávěl Anton Zima o bizarních situacích, kdy syn politického vězně zvučel komunistické schůze.

Hi-fi klub byl ostrůvkem svobody v normalizační beznaději 70. let. „V kulturním domě v Šaľe se kolem Eko Baniče soustředilo ko-

lem osmi deseti lidí, kteří měli rádi muziku, a zároveň technické předpoklady. Hráli jsme v kapele, kterou jsem zvučil, vyráběli jsme si zesilovače, dělali jsme audiovizuální programy na určitá témata. Přitahovalo to spoustu lidí a nás to bavilo,“ popisoval pamětník. Formálně byli organizovaní pod Svazarmem, aby mohli vůbec existovat. Koncem 70. let ale Hi-Fi klub zanikl. Represe byla velká. Všechno kvalitní pocházelo ze západu, a to se nenosilo.

Touha studovat

Anton Zima pracoval jako elektromechanik v chemické fabrice na výrobu hnojiv a technických plynů Duslo Šaľa. Tam při zaměstnání ještě dále studoval čtyři roky průmyslovku v Bratislavě. Intelektuální zábavu a touhu studovat měl v genech. Věděl ale, že kvůli svému původu to není reálné. Přihlášku na vysokou školu mu několikrát zamítli. „Jednou na schůzi v Dusle byl náměstek pro údržbu Bicek a papaláš mluvil s námi dělníky. Tenhle člověk mi řekl, že když půjdu dělat na oddělení komplexní socialistické racionalizace, tak mi pomůže. Netušil jsem, co to je, ale studoval jsem chtěl. Podal jsem si přihlášku a přijali mě. Za to jsem byl velice vděčný,“ vyprávěl Anton.

Šest let dálkového studia v Bratislavě korunoval diplomem ve svých sedmatřiceti letech. Cena za studium však byla daná – nesmyslná hlášení a výkazy o socialistické racionalizaci výroby. „Pak jsem dostal místo technika u elektronických počítačů. Vedl jsem projekt, kdy jsem musel zprovoznit československou techniku, která byla podstatně méně kvalitní než zahraniční. Bylo to nesmyslné, tristní a ve mně to vyvolávalo konfliktní stavy,“ popisoval Anton Zima. Ke zprovoznění českého počítače našťastí vůbec nedošlo. V Dusle Šaľa došlo totiž k tragickému výbuchu, který zničil celou budovu a celý provoz.

Ke konci 80. let manželka onemocněla, zřejmě vlivem škodlivého pracovního prostředí, a tak se Zimovi rozhodli odejít z Dusla. Anton si našel novou práci, kam ale nenastoupil, protože jeho další životaběh nasměrovala dovolená na Králicku. Při prohlídce města zabloudil k místní Tesle, kde se náhodou potkal s náměstkem, který mu nabídl místo technologa a programátora mikropočítačů. K místu dostal i byt, a tak se v roce 1987 rodina přestěhovala do Králik. Manželka pracovala v Tesle v oddělení kontroly.

Starostou

Tehdy tomu nikdo nevěřil, ale režim byl na spadnutí. V listopadu 1989 začaly v Králicích demonstrace. „Lidé se přestali bát. Několik zaměstnanců Tesly šlo na náměstí, i když na nás koukal z okna ředitel. Zpočátku nás bylo asi dvacet.“ Duší revolučního dění v Králicích byla Věra Ettelová, MUDr. Dragoun a pan Souček. „Pan Petránek z Tesly mě dotáhl mezi ně, takže jsme vytvořili spolek, z něhož později vzniklo Občanské fórum,“ vysvětloval Anton Zima. „Chodili jsme po

městě, rozdávali ankety, dotazníky, diskutovali jsme o budoucnosti národního výboru. Padlo i moje jméno.“ Byl sice názorově pevný, ale s veřejností zkušenosti neměl. Neměl je tehdy nikdo. Nebylo kde je získat.

Přestože ho v Králicích nikdo neznal, zvolili ho jako prvního svobodného starostu města. Řekl si, že právě proto má šanci ve městě dosáhnout svých vizí, které si definoval takto: Králiky jsou centrem mikroregionu, obnova sebevědomí místních občanů, rekonstrukce infrastruktury ve městě a udělat z města přitažlivé místo. Měl dělné zastupitelstvo, se kterým se společně pustili do práce.

„Králiky jsou nádherné město. Jako by tehdy říkaly: ‚Tady mě máš a vypipej mě‘. Město bylo šedivé a chudé, ale krásné. Stačilo jen mít vůli a peníze. Obnovili jsme gymnázium, opravili školy, začali jsme organizovat sochařské plenéry, hudební festivaly, nadační bály, revitalizovali jsme knihovnu, městský časopis. Chtěl jsem v myslí lidí nastartovat něco nového,“ popisoval. A to se povedlo – i přesunutím radnice do nově zrekonstruované budovy na náměstí. Úřad III. stupně dal zaměstnání čtyřiceti místním lidem.

Otevřenou cestu

Na Cihelnu za dramatisaci bitev a rozsáhlým vojenským muzeem sem ročně směřovaly desítky tisíc lidí. „To vše pomáhá atraktivitě města. Pro klášter na Hedeči se podařilo vytvořit fond za podstatného příspěví odsunutých německých obyvatel Králik. Z něj se financovaly opravy poutního domu i kláštera,“ dodal Anton Zima, který byl také v roce 1992 zvolen za poslance do České národní rady za Občanskou demokratickou stranu. Jako člen ODS se také v době „Sarajevského atentátu“ vymezil s dalšími sedmi členy proti nekalému financování strany, ze které vystoupil, a založili Unii svobody.

Starostou Králik byl do roku 2002. Tehdy se objevila skupina lidí, kteří se chtěli dostat na radnici místo něj, a používali ke svému cíli různé nečisté metody. Na radnici se skutečně dostali. „Tehdy se zrušily festivaly, plenéry, město se přikřčilo. Způsob, jakým se mnou jednali, mě tehdy dost poranil,“ vysvětloval pamětník.

Do důchodu odešel v roce 2014. Předtím ještě působil v oblasti marketingu a sociální odpovědnosti v telekomunikační firmě. Svě závěrečné krédo formuloval takto: „Snaž se pořád být obyčejným člověkem a stát nohama na zemi. Vždycky si nech otevřenou cestu zpátky, abys ses na sebe mohl podívat zdola.“ www.pametnaroda.cz/ /M

Na prahu

Vystačí mi patos mraků
a pokora bronzového listí
tak stále ještě stojím na prahu
a nohy mám spoutané
ač srdce běží jako maratonec
jako by se mělo v mžiku rozbít
o prsa Nevysloveného

Anna Kamieńska

AKTUALITY

Oranžerie v zámeckém parku

je otevřena: út – ne: 9 – 11 12 – 17 h.
Vstup zdarma.

Kaple sv. Jana Nepomuckého

Je zpřístupněna část ambitů od 1. 7. do 3. 9.
Prohlídka: po – ne v 10 a ve 14 hod.
Služba průvodce, platba v IC: 30 Kč,
děti do 6 let zdarma.

Farní výlet

Pastorační rada vás zve na **farní výlet v termínu 9. a 10. září 2023**. Na programu je návštěva románského kostela Svatý Jakub, Sedlec u Kutné Hory a Kutná Hora, v neděli pak bazilika Stará Boleslav a některé památky města Kolín - židovské památky, kostel sv. Bartoloměje atd. Nocleh s polopenzí je zajištěn v hotelu v Čelákovících. **Hlásit se můžete do 16.7.** v lékárně U Svaté Theodoty v Letohradě na náměstí se zálohou 500 Kč na osobu. Předpokládaná cena by měla být kolem 2000 Kč. K nahlášení si, prosím, připravte telefon a e-mail pro snazší komunikaci.

EKONOMICKÁ RADA jednala 29. 5.

- Parkoviště u orlického kostela**
Byla projednána nabídka na projekt od L.S. a navrženo, aby L.S. vypracoval studii ve 2 variantách – pro 15 a 25 parkujících automobilů.
- Zvýšení úvazku u pastorační asistentky**
Doposud biskupství přiznalo pastorační asistentce pouze ½ pracovní úvazek. Vzhledem k pracovnímu vytížení pastorační asistentky bude jednáno na biskupství o zvýšení pracovního úvazku.
- Dopis nájemcům pudy**
Nájemcům pudy bude zaslán dopis týkající se zvýšení nájmu o výši inflace na rok 2024.
- Víkend rodin**
Byla projednána a odsouhlasena finanční podpora od farnosti.
- Schválení půjčky**
Stavební firmě, která provádí rekonstrukci na Kopečku byla chválena půjčka ve výši 400tis.Kč, která bude splacena po obdržení dotace od státu (jako každý rok).
- Smlouva na dodávku el.energie s ČEZ**
K 31.8. končí smlouva s ČEZ. Po obdržení nabídky na další období bude rozhodnuto zda bude akceptována a zda budou poptáváni další dodavatelé.
- Uvolnění prostory na faře**
Koncem srpna končí adaptační skupina na faře a nájem zahradního domku. Prozatím není návrh na další využití zahradního domku.

Zapsal Jiří Skalický

Ke vzkříšení jsme vyprovodili

16.6. Josefa Pecháčka 84 let
22.6. Marii Vackovou 82 let

Děkujeme městu Letohrad a ostatním dárcům za příspěví k letošní opravě varhan.

DEN CHARITY

Srdečně vás zveme na pátek 22. září od 15 h. do Centra pod střechou, Taušova 714, Letohrad na prohlídku rekonstruované budovy Centra pod střechou.

V 17 h. vás čeká koncert OD BACHA PO VLACHA, Rachel Skleničková – klavír, Jan Adamec – tuba

ZPRÁVY Z CHARITY

Přesuny kanceláří charitních služeb v Letohradě

V Oblastní charitě došlo v Letohradě k několika změnám sídel služeb.

Občanská poradna, která měla původně kontaktní místo na Zdravotním středisku, je nově zpět na středisku Oblastní charity, Na Kopečku 356. Otevřeno má v Letohradě každý čtvrtek od 9 do 12 h., tel. 734 281 415.

Domácí zdravotní péči a charitní sestřičky najdete nově ve stejné ulici hned vedle původní kanceláře. Nová adresa je Na Kopečku 360, (původní ubytovna O EZ), telefon na vedoucí sestru Hanu Ďuránovou je 731 402 338.

A do třetice se do stejné budovy, Na Kopečku 360 (původně ubytovna O EZ), přechodně přestěhoval **Domácí hospic Alfa-Omega**, který měl dosud kanceláře v Ústí nad Orlicí. Než se v Ústí zrekonstruují prostory pro Domácí hospic, najdete jeho sídlo právě v Letohradě. Působnost po celém okrese zůstává samozřejmě nezměněna. Kontaktní telefon na vedoucí sestru Zuzanu Hermanovou je 732 187 566.

SOCIÁLNĚ AKTIVIZAČNÍ SLUŽBA není vidět, a přesto je potřebná

Co jsou Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi? Co dělá sociální pracovník? Je v Charitě všechno zadarmo? Ptali jsme se vedoucí služby Mgr. Evy Ježkové.

Začneme úplně od začátku: co to vůbec znamená, řekne-li se „sociální pracovník“? Už z názvu vyplývá, že pracuje s lidmi. Jeho práce je někdy hodně psychicky náročná. Občas nás s kolegyněmi přepadne pocit, že děláme „všechno a nic“, protože naše práce není vidět. Protože jako terénní sociální pracovníci vstupujeme do domácnosti klienta, je naše práce někdy i celkem riziková. Vstupujeme do cizího prostředí k lidem, které neznáme, a jsou situace, kdy se necítíme komfortně.

Mají lidé o vaší práci správné povědomí? Lidé mají o naší práci různé představy. Stává

se, že si lidé myslí, že jsme pečovatelky. Je to asi tím, že je ještě jedno povolání, a sice, „pracovník v sociálních službách“. Toto ná-zvosloví pak lidi mate. Pracovník v sociálních službách nemusí mít vysokoškolské vzdělání, stačí mu odborný kurz, kdežto sociální pracovník je vysokoškolsky vzdělaný odborník, a tomu také odpovídá náplň jeho práce.

Oblastní charita Ústí n. O. provozuje od roku 2012 Centrum sociálních služeb v Lanškrouně, kde sídlí několik služeb. Jednou z nich jsou Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi (SAS). Co si pod tím můžeme představit?

Jedná se o terénní službu v rodinách, které si neví rady v různých oblastech života. Sociální pracovník dojíždí do domácností rodin, kde pomáhá s problémy, které je trápí. Naší snahou je posílit rodičovské kompetence natolik, aby si do budoucna rodiny dokázaly poradit sami a nebyly na naší službě závislé. Jsme nápomocni při sestavování rodinného rozpočtu, pomáháme zmapovat finance a rozvrhnout je tak, aby s nimi rodina vyšla. Informujeme také rodiny, jak je to v oblasti sociálních dávek a služeb. Pomáháme s nastavením domácího režimu - povinnosti dětí doma, příprava dětí do školy či posilování důslednosti rodiče. Můžeme doprovázet do různých institucí nebo do škol či k lékaři, pomáháme zprostředkovat kontakt na další odborníky – psycholog, psychiatr, střediska výchovné péče, pedagogicko-psychologické poradny a další. Neděláme nic za klienty samotné, ale doprovázíme je radou, pomocí a podporou.

A jaký musí být sociální pracovník v této službě?

Sociální pracovník v SASce musí dodržovat jasné hranice mezi pracovníkem a klientem, dává odborné rady a musí být psychicky odolný, aby dokázal ustát všechny těžkosti klienta jako jsou např. jeho závislosti či psychické nebo psychiatrické poruchy. Musí znát techniky a metody sociální práce a musí je umět použít. V rodině se často řeší vztahové problémy, odebrání dítěte z rodiny nebo jeho zneužívání, postižení či nemoci, závislosti na drogách či alkoholu apod. Životní příběhy klientů jsou často velice náročné. Sociální pracovník zůstává za každých okolností profesionál, který musí umět reagovat na aktuální situaci. Má v sobě kus učitele, kus psychologa, kus rodiče a kus vychovatele. Musí se také pravidelně vzdělávat. Jeho hlavním pracovním nástrojem je rozhovor.

Co se děje s rodinou, když z nějakého důvodu spolupráce nefunguje?

Rozdíl je, jestli „to nejde“ nebo rodina nechce. Pokud rodiče nechtějí situaci změnit, nejsou motivováni, pomoc je těžká. Někdy je třeba si přiznat, že my jako služba už víc nezmůžeme, a spolupráci ukončíme. Pokud se změna z nějakého důvodu nedaří, ale klient chce spolupracovat, pracovník vyzkouší různé metody, které v naší práci využíváme. Rodinu neopustí do té doby, dokud všechny

možnosti nevyčerpá. Musíme hledat vnitřní motivaci klienta - to je pro sociálního pracovníka často nejtěžší a mnohdy i vyčerpávající. Musíme třeba stále dokola opakovat, proč je nutné mít zaplacený nájem, proč si děti musí čistit zuby a že tablet není vhodný způsob trávení volného času. Musíme také říkat, že když partner bije maminku, že to také není v pořádku. Nedílnou součástí naší práce je i sociálně terapeutická podpora klienta. Mnohdy je pro pracovníka náročná bezmoc. Ví, co by klientovi (potažmo hlavně dětem) pomohlo, ví, jak to udělat, ale nemůže jít proti jeho vůli. A tím se dostávám k odpovědi na otázku, protože tohle je ten okamžik, kdy po pečlivé úvaze rozhodneme, že víc nabídnout nemůžeme, a spolupráci ukončujeme. Vždy ale zároveň klientovi předáme kontakt na další odborníky a odcházíme s tím, že klient ví, kam se může v případě potřeby obrátit.

Nabízí se otázka, jak je možné, že někteří lidé nevládnou věci, které se většinou lidem zdají samozřejmé?

Nikdo je to nenaučil, měli špatné životní vzory, jsou „zlomení“ životem, nemocí, mají za sebou špatné zkušenosti, tragédie. Někdy rodinu poznamená závislost na návykových látkách a často jim hrozí odebrání dítěte. My se ještě snažíme pomoci najít jim správnou cestu, ukázat jim směr a nabídnout možnosti jejich řešení. Důležité je, aby viděli smysl, aby pochopili, proč mají něco udělat. K tomu ale vždycky potřebujeme jejich snahu.

Nesetkáváte se s názory, že pomáháte lidem, kteří nechťejí pracovat, pobírají sociální dávky a čekají, co dostanou?

Ano, s těmito názory se setkáváme. Nicméně naše služba nepomáhá primárně materiálně. A to je vlastně i filosofie celé naší Oblastní charity Ústí nad Orlicí. Naše pomoc spočívá především v podpoře klienta. Snažíme se ho směřovat k vytyčenému cíli, naučit ho zvládat péči a výchovu dětí, a zároveň mu umožnit žít v souladu se svým okolím. Neděláme věci za klienty, ale vedeme je k tomu, aby si je dokázali zařídit sami. Pokud už ve výjimečných případech poskytneme nějakou materiální pomoc, je to vždy po důkladné úvaze pracovníků, a musí tomu také vždy předcházet aktivita samotného klienta. Obrazně bych řekla, že „zadarmo“ nic nedostane. To se vlastně týká i věcí, které sháníme prostřednictvím inzerátů pro naše klienty.

Takže obecný názor, který laika napadne, že v Charitě je všechno zadarmo, není pravdivý...

To určitě ne. Charita je celostátní profesionální nezisková organizace, která poskytuje řadu zdravotních a sociálních služeb. Některé z nich hradí zdravotní pojišťovny (např. domácí zdravotní péče), jiné hradí státní správa, další si hradí částečně samotní klienti (např. pečovatelská služba, osobní asistence). Služba SAS je pro klienty zdarma. Ale jedná se o odbornou sociální službu, postavenou na podpoře a vedení klientů k samostatnosti a soběstačnosti. Je důležité nezaměňovat název organizace Charita s charitou jako dobročinností.

Mgr. Eva Ježková, tel. 734 281 416,
e-mail: sas@uo.hk.caritas.cz

ANEŽČINY DOBROTY

English

Se sedmáky jsme začali probírat budoucí čas. Slovíčko „will“ si lehce zapamatovali podle prince Williama, i když to některé chvíli svádělo používat místo „will“ „harry“.

K tomuto tématu jsem měla připravený pracovní list. První cvičení bylo zaměřeno na jednoduchý překládání kladných vět.

Já budu sedět.

Oni budou tančit.

And so on.

Docela jsme se na tom vyčerpali, protože zrovna zájmena jsou pro některé děti s dysfázkou moc abstraktní kategorie i v češtině, natož v angličtině.

„Zbylé tři věty z prvního cvičení si prosím dodělejte doma. A zkuste i cvičení druhé, hm? Není těžké – jen dáte věty, které jsme teď dělali, do záporu.“

Tj. Já budu sedět. – Já nebudu sedět.

Úkol jsme si zapsali do notýsků a po minulých zkušenostech jsem nezapomněla zdůraznit, že to mají psát v angličtině.

Dnes jsem si všechny pracovní listy vybrala. A nestačila jsem zírat. Veručinu a Pátovy odpovědi byly zcela identický a... Musela jsem si promnout oči, abych zjistila, jestli jsem se nepřemístila do nějaký pochybný nonsensový reality či snu.

Vypadaly takhle nějak:

- a) I will prac.
- b) He will prac.
- c) They will prac.
- d) You will prac.
- e) She will prac.

AHA, PRÁZDNINY

Vídala jsem je téměř každé ráno. Nejdřív šel roztomilý, něžný, poslušný předškolní chlapeček s ranečkem na zádech. Za ním úplně poslušně šlapal pes, pak se posouvalo dlouhé vodítko a na jeho konci se objevil tatínek. Měl smůlu, tatínek, patrně pravidelně před našimi okny ho každodenně zastihla tak důležitá zpráva, že ji musel důkladně a dlouze na mobilu písemně vyřizovat.

Tuhle trojici teď nevidám. Aha, jsou prázdniny a dovolené. V době očekávání, plánování a těšení šťastný čas. Bohužel, čas prázdnin a dovolených se nekryje, vypomáhají tábory, babičky, příbuzní. Je to logistická i finanční starost a námaha. A pak, když něco nevyjde, když se zkazí počasí, přijde choroba, kdo má s těmi malými nevrlymi nespokojenci nebo nekomunikativními pubertáky vydržet?

Ve vzpomínce je ledaco hezčí, bez kazů. A přece si myslím, že mé generaci mohou současné děti ledaco závidět.

Létní den byl bez konce. Kolonie bez hranic. Děti plno. Nikdo z nás neměl hodinky

f) I will prac.

g) You will prac.

h) It will prac.

Měla jsem intenzivní pocit, že mi něco uniká, jenže jsem vůbec nechápala co.

Oba dva shodně a přesvědčivě tvrdili, že úkol psali každé sám. Na otázku, co to „prac“ znamená, se tvářili zmateně.

„A jak vás to napadlo, doplňovat zrovna takovéhle slovo?“ Dráždilo mě, že tápu a absolutně se nemám čeho chytit.

„Mně to řekla máma, že to mám takhle napsat,“ odpověděla Veru.

„A v notýskách to takhle máme,“ přidal se Patrik.

Začala jsem věřit. Poprosila jsem je, ať mi ty své notýsky ukáží. Stálo v nich:

DŮAJ:

will – prac. list

Nejsem si stopro jistá, jestli mezi „will“ a „prac.“ pomlčka byla, nebo ne, ale každopádně jsem byla doma.

Jen mi pořád vrtá hlavou, proč teda nenapsali celé „I will prac. list.“ Teorie mám dvě:

Bud' si pamatovali, že mají doplňovat slovesa, a „prac.“ jim znělo slovesněji než „list“, nebo si mysleli, že tečka za „prac.“ značí konec věty.

Když jsme si to vysvětlili, ti dva se z toho mohli uřehtat.

Jen si říkám, že mi to znova ukazuje, jak pro ty hlavičky s všelijakými problémama musí být angličtina obtížná. Slovíčka pro ně nejsou víc než neuchopitelné shluk písmen, kteréj pro ně nic neznamená. Chytají se proto čehokoli, co jim alespoň malinko něco připomíná. Proto to „prac“, no.

Mějte se, jdu si dát kafe a pak ... I will prac.

/AN

a přece jsme dokázali dojít domů k obědu a večer se vrátit v době, jak nařídili rodiče. Těch objevů, těch nápadů! Čolci v tůnce u Dolní cesty. Jak byli barevní, jak jsme porovnávali skvrny na jejich tělech a jak se bystře vraceli do vody, když jsme jim dali svobodu. Nebo bohatství na mezi u Kunešova stavení. Mez o kus převyšovala jediný tehdejší chodník, co vedl od nádraží ke Kolonii, na konci meze stávala plakátovací tabule. Tam se zatoulaly drobné jahody, tam kvetly hvozdíky. My jim říkali Slzičky panny Marie a pár těch něžných kvítků dokázalo smířit maminku s pozdním příchodem. Podívat se, jak roste Jarešova vila, co nového v jejich zahradě a rychle přeběhnout kolem prvního většího patrového domu, protože rozzlobit pana Junka nebylo rozumné. Kola! Kolik rozbitých kolen vidělo nároží proti sýrárně! Chodník, a po něm jsme jezdili, odbočoval v pravém úhlu. Vybrat zatačku v písčitém terénu se podařilo málokomu, rozbitá kolena patřila k létu, a pokud se rány rychle a čistě hojily, měl o to zásluhu náš tatínek, který snesl řev pacienta, když mu z rány na kolenech vymýval písek a štěrk peroxidem. A smrk

s převislými větvemi u činžáku! Co tajemství a neuvěřitelných životních příběhů tam vyprávěla jen o málo starší a nebezpečně informovaná dvojčata. Byla to poučení především pro děvčata a historiky Čejek, jak jsme my holky dvojčatům říkaly, měly přímo hříšnou pitažlivost.

Odpoledne byla tak dlouhá, že jsme putovali k Remízku a hráli na schovávanou v jeho bludišti, na paseku nad lom ve Špitálském lese, protože tam zrály největší lesní jahody, nebo v celé tlupě k Orlici. Přejít přejezd a rozpálenou stezičku vedle orlické továrny a strašit se, že v potůčku jsou nebezpečně pijavice a pak rozložit všecko, co bylo v tašce, na posečené louce u tůňky pod Rybkovými. Tůňka dovolovala udělat možná tři - čtyři plavecká tempa. Předháněli jsme se, komu to půjde líp a vzájemně hodnotili, jakou malinovku do pečlivě zazátkované láhve kdo doma obdržel.

Jak postupovalo léto, musely se ochutnat dozrávající makovice na polích u topolové aleje, hrušky, jablka a cokoli, co přesahovalo ploty zahrad. A jak běžel čas, putovali jsme za vodou až ke splavu.

Náš tehdejší život bylo vlastně jedno nebezpečí za druhým. Pády z kola, z plotů, ze stromů, nebezpečí řeky, úklady vlastnímu žaludku, touha obstát ve společnosti vrstevníků a nebýt za bábovku. Naše kolena, odřeniny, modřiny a boule se zhojily, vnitřnosti se také zklidnily, po uplakáních a bábovkách ani vidu. Uvědomili jsme si velice brzy své možnosti. Věděli jsme, kdo přijde s dobrým nápadem, že jsme každý jinak zdatný a pohyblivý, že každý z nás má jinou kuráž, jinou výdrž. Tu odlišnost, jinakost, nerovnost jsme neuměli pojmenovat, brali jsme ji však díky přirozenému poměrování v dětské partě jako samozřejmost. Jak říkám, odřeniny se zahojily, jizvy na duši tím, že jsme se sami poměřovali, nevznikly. Co pomáhalo a pomáhá dodnes?

Rodinné zázemí, místo, kde se naslouchá, kde lze obdržet dobrou radu i včas spravedlivou kritiku, fundament jistoty, ze které se čerpá celý život. Stejně tak je důležitá otužilost – věřit, že se rány hojí, že se prohrává i vítězí, vědět, jaké mám schopnosti i nedostatky. Děti si potřebují včas všechno odzkoušet. Jsou bystré a kritické a budou-li mít tu možnost, asi z nich bábovky nevyrostou.

Proč tak vzpomínám? Protože denně vidím přehlídku nesvobodných dětí. Jsou dováženy a odváženy laskavými rodiči do školy, za sportovními a kulturními zájmy. Mají na hodiny naplánovaný čas. Jsou neustále nabádány, aby daly pozor, varovány před nesuktečným počtem nebezpečí. Jsou okamžitě těšeny a hýčkány, stane-li se jim nějaká nepříjemnost. Jsou v řadě rodin ubezpečovány o své jedinečnosti, mimořádnosti, o tom, že rodina se za ně vždy postaví, vždy pomůže. Nezlobí, velkou porci času tráví na sociálních sítích a jejich lákadlech.

Převýchovu bychom potřebovali my dospělí, rodiče i babičky a dědečkové. Nepřed-

hánět se v darech. Nepředhánět se v hýčkání, rozmazlování a pochlebování. Dát hodně času tomu, že si s potomkem budeme povídat, něco společně tvořit, nechat se potomkem poučit, znát jeho kamarády, jít společně na houby, ale hlavně mluvit, mluvit, vyprávět a poslouchat.

Škola dá dítěti mnoho. O to víc, postavíme-li se na stranu autority školy. Ale zkušenost, jejímž výsledkem je sebehodnocení, tu musí dítě zažít samo. A pak jsou zkušenosti přenesené z generace na generaci. Proto je potřeba hodně vyprávět o minulosti, o prožitcích i o vlastních chybách. A stejně tak je potřeba naslouchat, když má to naše mládě právě sdílnou náladu. V takové atmosféře je snadnější korigovat plusy i minusy jeho postojů.

Je těžké nastolit spartánský model výchovy v době, která se hemží rádci a rádkyněmi jak na výchovu, která nabádá i v reklamách dát dítěti úplně vše, hlavně to nejlepší a ukáže pak čokoládovou tyčinku. Těžké proto, že rodiče, co dávají dítěti volnost a chtějí po něm samostatnost, jsou podezíráni ze zanedbávání péče a mnohdy terčem kritiky jejich okolí. Je to těžké v době, kdy se rodiny předhánějí a děti nepokrytě chlubí cenou mobilu, dovolenou v zahraničí, kvalitou auta.

Červenec a srpen, dva dlouhé měsíce s velmi dlouhými dny. Vejde se do nich povídání, společná práce, hry, výlety, to, na co se pak celý život vzpomíná a vypráví vlastním dětem? „Jo takhle jsme zavařovali okurky s mámou; jo, sem jsme chodili s tátou na houby.“ Určitě uslyšíte malinko nevrle, nojojo, to nám říkala nejmíň stokrát. Buďte si však jisti, že se v další generaci bude opakovat totéž. Copak jste to v dětství neřikali také? Dva měsíce prázdnin mohou ledaco zlepšit.

Až opět začne škola, věřím, že za našimi okny uvidím známý obrázek. Tentokrát ovšem nejdříve půjde pes, pak dlouhé vodítko, na jeho konci tatínek a vedle něj pocapká ten roztomilý předškolní chlapeček. Budou si s tatínkem povídat třeba o autech. Pro všechny případy bude mít tatínek svůj mobil v zadní kapse.

Krásné prázdniny!

EN

ČERNÉ PRAPORY

Ludvík Vaculík před 23 lety

„Rusové vítězí v čečenské válce“ - to mohl napsat jenom někdo, kdo buď nadřuzuje zločincům, nebo nedbá na význam slov. Což se dá říct, že traktor zvítězil nad ježkem? Ruská válka v Čečensku, to není čistý boj, to je vražedná politická kampaň. A je to stále výhrůžné gesto proti kavkazským národům. Rusové nezvítězili: Rusové jako lidé zas prohráli. Rusové vinou zločineckého vedení přece prohráli i své vítězství ve druhé světové válce! A teď byl jejich trestný čas, než budou mít slušnější režim, zas prodloužen. Násilníci jednající jménem národa už zase zůstávají nepotrestáni. Dokonali svůj čin, vyhráli hanbu a prokletí.

Kdo potřebuje, může tu připomenout, že v politice neexistuje přímá cesta k ničemu. A že tedy chytrý reformátor v nějaké zasn... říší, aby získal moc a vliv, musí třeba vyhrát nějakou rozjetou válku. To je však jeho starost a jeho charakter. My nemusíme, ba nesmíme na to dbát a jen proto, že jeho cesta je klikatá, sami ztratit jasná měřítka. Neboť nakonec by nám všecko na světě bylo z důvodů složitosti a nejasnosti lhotejné. Co se tedy Čečenska týče, tím jevem a činem základní, kalibrační hodnoty je to, že se Čečenci rozhodli neustoupit a pokračovat jinak. To je vzácné a slavné, a ne to, že se Rusové vždycky někam vevalí, kde je nikdo nežádá, krom zrádců. A musí někdo někde i zemřít z neústupnosti, aby se na světě udržel pojem „zemřít za svobodu“. Musí někdo jednat poctivě, aby se poctivost udržela na zemském povrchu aspoň v semenech. Do jakých pojmů se děti rodí, takovými měří potom život. Věcný titulke té zprávy měl znít: „Rusové dokončují obsazování Čečenska.“ Komentář by pak měl být nadešpán: „Jednou budou muset odtáhnout!“

Krom případů, kdy byli napadeni, Rusové vždycky vedli nějaký výboj. Proto jsou stálým nebezpečím pro své sousedy na všech stranách. Rusové svou tělesnou sílu i duševní nadání pořád vybíjeli agresí navenek, místo aby je vložili do zušlechtění domova, života a řádu. Proč? Často si vzpomenu na větu, kterou napsal Čadajev: „Rusko je mezera v rozumu.“

Přeju jim strašně prohry a rychlé útoky domů! Přeju jim, aby, zatímco jsou někde, kde nemají být, všecko se jim doma zkazilo, ztratilo, zničilo. Na stáří přeju vinikům nemoci a bídu, aby si přáli už umřít. Aby se ani příkrý neměli čím než svými metály za zásluhy v Čečensku. Nic víc proti nim udělat nemůžu, ale možná někdo může. Kdybych byl starostou Prahy, nařídil bych na den 23. února, oni vědí proč, vyvěsit černé prapory.

LV, 8. února 2000

POKYNY PRO RODIČE

Janusz Korczak, polský Žid, významný pedagog, lékař, spisovatel, veřejný činitel.

V srpnu 1942 společně se sirotky z dětského domova, o které se staral, byl zavražděn v plynové komoře.

Rodičům napsal Desatero.

1. Neočekávejte, že vaše dítě bude jako vy nebo takové, jaké chcete, aby bylo. Pomozte mu stát se ne vámi, ale sebou samým.
2. Nechtějte po dítěti platit za vše, co jste pro něj kdy udělali. Dal jsi mu život, jak ti může poděkovat? Dá život druhému, ten třetímu, takový je nezvratný zákon vděčnosti. I my jsme život dostali.
3. Nevytahujte své křivdy na dítě, abyste ve stáří nejedli hořký chléb. To co zaseješ, to sklidiš.
4. Nedívejte se na dětské těžkosti svrchu. Tíha života je dána každému podle jeho síl a buďte si jisti, že to pro něj není o nic méně těžké, než pro vás a možná ještě víc, protože nemá žádné zkušenosti.
5. Nikdy dítě neponižujte!
6. Nezapomínejte, že nejdůležitější setkání člověka je jeho setkání s dětmi. Věnujte jim větší pozornost – nikdy nemůžeme vědět, koho v tom, či onom dítěti jednou potkáme.
7. Neobviňujte se, když pro své dítě nemůžete něco udělat, jen pamatujte: Pro dítě děláte dost, pokud děláte to, co můžete.
8. Dítě není Vaším otrokem, který převezme celý váš život a musí vám sloužit. Je svobodné a bylo vám pouze dáno do péče na určitou dobu.
9. Nikdy nedělejte někomu jinému to, co bys nechtěl, aby bylo děláno tobě.
10. Milujte své dítě ať je jakékoliv - netalentované, smolné, nedospělé, rozjívěné. Komunikujte s ním - radujte se, protože děti, to je náš smysl života.

O MÍSTNÍCH ŠKOLÁCH

Bývalý letohradský kronikář Kamil Moravec přispěl k Večeru u Kateřiny 7. května svým pojednáním o místních učitelích. Požádali jsme jej o jeho text. Děkujeme.

30. listopadu to bude 200 let od narození prvního kunčického řídicího učitele Ondřeje Příbyla, z Ohnišova - mezi Dobruškou a Novým Městem. A tak jsem tedy pro Vás připravil historický exkurz do místního školství, které má v Letohradě doloženou tradici přes 400 let. Ač jsme na Kunčicích, tak musím začít v Kyšperku a zmínit i Orlici, jelikož předtím, než obec postavila vlastní školu, děti chodily právě tam.

KYŠPERK

1614 V knihách příjmů a vydání města **Kyšperka**, máme k roku 1614 zápis, že obec platí 15 gr. za ¼ roku na rektora-

Martina.

V roce 1616 mzdu „valorizovali“ na dvojnásobek – 2 kopy ročně + příplatek na dříví a sůl. Dále obec platila 4 gr. a 4 den. úroku vrchnosti za školu, jež stála u mostu přes Lukavský potok za Novým Dvorem. Na tomto místě fungovala až do r. 1691.

Po Martinovi jsou zaznamenáni učitelé Jan Slavík, Jan Jirí Bernkop a řada dalších.

1691 Když obec pustila chalupu u mostu, postavila na koupeném pozemku vedle radnice novou dřevěnou školu. Plat od obce pro učitele tehdy nebyl valný, proto si musel přivydělávat opisováním knih nebo jiným zaměstnáním. Ovšem o budovu se obec starala vzorně. Skoro každý rok je v účtech nějaké vydaní na její opravu.

1726 Ale těch oprav bylo asi moc. Takže roku 1726 byla škola zbořena a přesunuta do radnice.

1754 1754, což je 20 let před Novým školním řádem a Patentem o povinné školní docházce císařovny Marie Terezie, se v brožurce „Právní zřízení, aneb instrukce pro úřad konšelský obce městys Kyšperka“ se dočteme, že: *Obzvlášť má purkmistr pozorné oko míti, aby sousedé jejich dítky pilně do školy posílali, aby ony v kázni a bázni boží ke všelikým ctnostem vedeny a cvičeny byly i majíce sousedé dítky takové by do škol neposílaly a beze vsí příčiny by takové doma v zahálce chovaly, taková mají přísně trestání býti.*

A v dalším paragrafu:

Purkmistr a konšelé mají tak na pozor míti, aby začasté kantory k tomu napomínali, aby nejen mládež v čtení a psaní učili, ale také v muzice pilně instruovali, aby ony mezi sebou také pěkné památky na založení fundace a z ní vyplývajících užitekův oučastny byly a víc a víc k zastání takové fundace schopně se přičinily.

1885 Trochu přeskočím několikero stěhování školy a výčet učitelů a přejdu k roku 1885, kdy byla otevřena nová **Měšťanka** – dnešní škola Komenského, jež byla od r. 1938 školou újezdni pro okolní vesnice.

1906 Dále je v roce 1906 **Pokračovací škola**, která nejprve působila v budově Měšťanky, a 1930-32 byla pro ni postavena nová budova, kam se přestěhovala pod názvem Masarykova škola práce. Což je dnešní průmyslovka.

1951 V roce 1951 bylo na Podměstí otevřeno **učiliště OEZ**.

1981 A v září 1981 byla otevřena nová základní škola **U Dvora**, pod kterou byly převedeny školy na Orlici a Kunčicích.

1993 Nejmladším školním zařízením ve městě je 8leté LSG, které začalo působit na zámku v r. 1993.

Abych zmínil aspoň dvě jména nejvýznamnějších kyšperckých kantorů kon-

ce 19. století, byl by to řídicí učitel **Josef Kadleček a Antonín Krčmařík**, který nejprve vyučoval v Rotneku a poté v Kyšperku, kde byl i kronikářem.

ORLICE

Na Orlici byla škola už pravděpodobně ve stejné době jako v Kyšperku a dle farní kroniky zanikla po roce 1653.

1790 Asi 1790 byla – dnes naproti kostelu a hospodě – postavena škola pro obce Orlice, Kunčice, Mistrovice a Šedivec. Prvním učitelem byl Jan Koblížek a školu tehdy navštěvovalo 62 dětí.

Dalším řídicím učitelem byl od r. 1800 František Drschka. V té době měl plat 60 zlatých, 8 ¼ měřice žita (507 lt), 7 ¼ měřice ovsu (445 lt), 45 bochníků chleba a koledu a štolu z přískolených obcí.

1796 Při škole byla roku 1796 zřízena Franzem Budišem nadace s kapitálem 200 zl., z níž byla každoročně vyplácena podpora 4 zl. pro nejchudší žáky na knihu a školní potřeby.

Matylda Effenbergerová z Ovčína vzpomíná, že jako učebnice sloužily i modlitební knížky nebo třeba knížka o Enšpígluvi.

1820 Po Drškovi nastoupil v r. 1820 František Škalda, vysloužilý voják z Třebechovic

1827 1827-37 s ním jako pomocník učil jeho syn **Václav Škalda** (1802-1867), který ho 1837 vystřídal na postu řídicího.

Tento učitel byl u lidí velmi oblíben, řada vzpomínek se na něj zachovala v kunčických Rodových pamětech. Neřeklo se mu jinak, než „náš Škalda“. Byl prý jedním z nejlepších učitelů té doby. Za čtvrt roku bral na jednoho žáka 52 krejcarů a mimo to desátek za různé služby. Poněvadž to nestačilo ani na stravu, chodil střídavě do obou vesnic k sedlákům na oběd. Byl i zdatným kreslířem a psal lidem na výdělek modlitební a zábavní knížky.

1852 po Škaldovi nastoupil jako učitel Karel Náhlík – ten již byl absolvent učitelského ústavu, za jeho působení se škola přesunula v r. 1872 do čp. 56 u Kvapilů. Další stěhování bylo o 3 roky později do čp. 81.

1877 Od podzimu 1877 začalo vyučování ve stávající škole. Prvním řídicím se stal **Václav Krulich** z Rychnova n/K, jež přišel z Lukavické školy, spolu s Vilémem Malým.

V letech **1890 – 97** zde učil podučitel Karel Kalivoda z Ovčína, jeden ze zakladatelů kyšperckého Sokola a první jednatel Orlických hasičů.

Tak jako v Kyšperku, i zde se učitelé rychle střídali.

1922 Připomenutí zaslouží Emil Vondrouš, který zde působil jako řídicí v letech 1922 až 1932.

1937 Dále František Příbyl (1886-1952) z RK, který byl v letech 1919-37 byl ří-

dicím a kronikářem v Rotneku.

1941 Někteří z Vás mohou ještě pamatovat třeba Františka Šnejdárka z Kyšperka, který zde působil v letech 1941 až 1960.

KUNČICE

1788 A již jsme na Kunčicích, kde první zmínka je k roku 1788, že děti z dolního konce Kunčic chodí do školy v Kyšperku.

Kunčice historicky dělil Dolík - na proti lávce od Hedvy na dolní a horní konec. Lidé z obou částí od pradávna chodili za obživou buď k zámku nebo ke dvoru. Podobně to bylo i se školou. Proto nejstarší historie Kunčic je vždy spjata buď s městem, nebo Orlicí.

1877 Když bylo 1877 rozhodnuto o stavbě školy, na kterou obec dostala ze Žamberka subvenci 1000 zlatých, zbytek že si musí doplatit a udělat vlastní silou, tak nastal problém s placením od lidí na školu. Jak píše tehdejší starosta Petr Moravec z č. 82, dolnokunčickým se moc nechťelo až na horní konec, že do Kyšperka je blíž. A to se táhlo až k Nejvyššímu dvornímu soudu ve Vídni, odkud přišel 24. února 1894 rozsudek, že každé dítě školou povinné musí mít zajištěnou některou školu a pro dítky dolnokunčický, že jest zajištěna škola Kunčická a proto jsou povinni na stavbu nové školy zaplatit.

1879 Na podzim 1879 byla škola slavnostně otevřena. Prvním učitelem se stal vzpomínaný Ondřej Příbyl, který zde působil 9 roků. Kněžek na něj vzpomíná, že starý pan Příbyl konal, co v těžkých poměrech mohl a uměl. Ve svém učitelování měl přestávku 14 let, v níž sklenučil. Platy tehdy byly opravdu bídné a i později Kněžkovi musela

manželka vypomáhat šitím.

1886 Alois Kněžek ze Záměle u Potštejna nastoupil na Kunčice v roce 1886 a byl zde dlouhých 38 let. Po ukončení učitelského ústavu prvně učil 5 let v Žamberku, kde poznal budoucí

manželku – neteř malířů Umlaufů – Annu Seitzovou.

Zde začínal s podučitelem Vojtěchem Bergerem z Poličky. Začátky neměli lehké, školní docházka byla jen 73%. Nejvíce práce jim dalo přesvědčování rodičů, aby děti do školy posílali. V létě byla práce na poli, v zimě zas nebyly boty.

Vojtěch Berger byl na škole 4 roky. Po něm přišel na jeden rok František Balcar, rodák z Rychnova n/K.

1891 nastoupil Emil Vondrouš ze Žamberka, který mu byl kolegou a parťákem po 28 let, než se sám stal řídícím ve Verměřovicích a poté na Orlicí. Mezi zájmy a činnosti, kterými se Kněžek na Kunčicích zapsal, patřilo dle něho na prvním místě ovocnictví – 1902 ve škole uspořádal ovocnářskou výstavu, zasazoval se o výsadbu alejí a stavbu sušáren ovoce. My ho spíše známe jako divadelníka, historika, organizátora hospodářských kurzů, bojovníka proti kouření a alkoholismu, obecního zastupitele. Prostě moderního renesančního člověka. Na penzi odešel do Kyšperka, kde 1948 zemřel.

1924 Po Kněžkovi 1924 nastoupil řídící Václav Kadleček z Kyšperka, který byl výborným hudebníkem.

1937 1937 převzala kunčickou školu učitelka Eliška Velimská
1939 V lednu 1939 přišel na školu řídící uč. Ladislav Skalický (*1897) z Dolní Dobrouče. Byl ruským legionářem a na odpočinek šel do Lukavice, kde sepsal několik statí o historii Lukavice a osídlení tohoto prostoru.

1958 1958 - Jiří Beneš z Bohousové, který se zasloužil o opětovné vzkříšení kunčického ochotnického divadla.

2007 Posledním datem je rok 2007 - konec školy na Kunčicích. To začala její přestavba na 7 bytů, která byla následující rok dokončena. Úplně nejšťastnější řešení to nebylo a přestavba školy se stala jedním z důvodů k pokusu o osamostatnění Kunčic v r. 2008.

Výsledek referenda však dopadl přesně dle starého dělení a zájmů Kunčic, dolní konec nebyl pro.

KOMENSKÝ A INFORMACE

Nejen lidé z nejmladší generace a jejich rodiče, ale i ti starší, stereotypně stále představovaní jako ti, kteří nestíhají pokrok, používají dnes jaksi samozřejmě všechny digitální technologie usnadňující vzájemný kontakt a sdělování, a co víc, zveřejňování čehokoliv, co mají tak říkajíc právě na srdci a na jazyku. Vzádu v nedohlednu, i když stále v paměti těch starších z nás, je doba, kdy k soukromému sdělování sloužil jen dopisní papír a pero, někomu psací stroj, a (hůře dostupný) telefon, ke sdělování veřejnému pak – avšak jen vyvoleným a s příslušným povolením – tisk, případně rádio a film, později i televize. Soukromé užití jakéhokoli typu rozmnožovací techniky, pokud vůbec už někde byla k dispozici, ovšem nepřicházelo v úvahu. Dnes byla v komunikaci překonána prakticky všechna technická omezení a nějakou úřední kontrolu či povolování si snad ani ti z nás, co to ještě pamatujeme, už nedovedeme představit. A hlavně: stírá se hranice

mezi sdělováním individuálním a plošným, soukromým a veřejným.

Jenže tahle úžasná vymoženost – moci zcela volně a snadno sdělovat komukoli cokoli a kdykoli, a s ní, s Kunderou řečeno, „nesnesitelná lehkost“, přesněji nezodpovědnost, s jakou lze vyhlásit do světa, co mě právě napadlo, je zároveň vážná hrozba. Neomezená svoboda slova pochopená mnohými nezodpovědnými adolescenty (rozuměj trvale nedospělými lidmi), v horším případě cílevědomými padouchy jako příležitost, ba výzva ke lhaní, manipulaci s fakty a lidmi, slovnímu ubližování, útočení, boření, se nám přímo před očima proměňuje ve všeobecně dostupnou, ba přímo se nabízející nebezpečnou zbraň takřkajíc „hromadného ničení“.

A tak už nejsme těmi novými možnostmi tolik fascinováni, už si začínáme klást otázky: Musí radost z každého nového technického zlepšení či usnadnění našeho života být

nutně hned zakalena hrozbou jeho zneužití ke zlému? Je snad zákonité, že se každá civilizační vymoženost, která je dobrým sluhou, může v okamžiku stát zlým pánem? Ale nejsou to otázky nijak nové: znovu před námi jakoby otírají dávné, svým obsahem nám dnes najednou nápadně srozumitelné nářky, polemiky a varování před reálnými i možnými hrozbami, které v očích Evropanů šestnáctého a sedmnáctého století přinášel nově vynalezený a zavedený knihtisk. Pro nás je v tom ohledu zvláště zajímavé, že nemusíme chodit daleko: tomuto tématu se s velkým zaujetím věnoval i náš Jan Amos Komenský.

Než dáme slovo jemu samému – protože to bude názornější, a hlavně zajímavější než ho suše parafrázovat, musíme upozornit, že on nikdy knihtisk jako takový neodsuzoval, ba naopak, všechny lidské dovednosti, technologické nástroje či instituce zprostředkující vzájemné sdělování, poznání a vzdělání vysoce oceňoval a řadil mezi nejdůležitější do-

slova „dary od Boha“ umožňující lidstvu společenskou dohodu, sjednocení a dosažení harmonie, a konečně schopnost setkat se s Boží moudrostí – otevřít se jeho „Světlu“. Pojmy „kniha“, „tiskárna“, „knihtisk“, „knihovna“ a podobně jsou v jeho textech jako doma, pracuje s nimi rád jako s metaforou pro nástroje učení a šíření poznání. Kritizuje-li něco na těchto instrumentech, pak jejich zneužívání a nadužívání. Zato se důrazně a kriticky soustřeďuje na vlastní jádro možného problému, a tím je obsah knih, sama „věc“ (latinsky res), o které pojednává: „knihy se nemají číst proto, aby byly čteny, ale proto, aby byly chápány“. Dnes bychom asi řekli: je chyba zůstat u pasivního konzumování informací (které on často nazývá nuntii, tj. zprávy!); jde o to, aby se znalosti z nich nabyté proměnily ve vědění o „příčinách a povaze věcí“, které je však teprve základem pravého vzdělání vedoucího k vlastnímu cíli – moudrosti.

Proto by nás neměla zaskočit Komenského zdánlivě si protirečící krajní stanoviska: na jedné straně u něho čteme emfatické výroky jako „Ó, podivuhodná je moc, vznešenost a přímo jakási božskost knih!“, nebo že knihy jsou „hlavní nástroje vzdělávání“, jakési „duše škol“, bez nichž jsou školy „mrtvé“, a k tomu podrobné rady, jak knihy správně číst a efektivně je využívat. Na druhé straně narážíme v jeho pozdních osobních zápiscích na prorocké, poněkud hněvivé výroky jako: „knihy lidské a bibliotéky“ jsou „babelskými věžemi“; „k Babylonu počti bibliotéky, kterýmiž sobě věže stavějí až k vrchům moudrosti“; knihovny jsou „Babylon světa, kterýž musí býti zbořen“; lidské knihy jsou „labyrint, z něhož vyjítí čas, nechce-li kdo neoděným býti a bláznem“. Ve svých publikovaných pojednáních či těch k publikování chystaných se však Komenský taktó kazatel-sky až prorocky vypjatě laděných výroků zdržoval, i když literární výraznost a barvitost leckdy jeho výkladům nechyběla.

Knihovny chválí a nabádá k jejich zřizování, neboť jsou efektivním instrumentem dialogu a šíření vzdělání, udržení kontinuity vědění a kultury, zkrátka civilizace: „knihovna... je shromážděním starých moudrých mužů, v němž se zcela svobodně pronášejí názory o nejzávažnějších otázkách“; knihovny uchovávají v paměti nejdůležitější dosažené vědění, „aby se nevrátilo barbarství“. Jenže přínos knihoven nespočívá v tom, že shromáždí „nekonečné množství svazků“, tedy v kvantitě: „knihovny se nemají pořizovat z jakýchkoli knih, ale jen z těch nejlepších a jen od těch nejmoudřejších lidí“. Vždyť „opravdové vědění neposkytuje mnoho knih, ale dobré knihy“. K tomu cituje svého oblíbeného římského filosofa Seneku: „Zástup autorů je pro studujícího břemenem, nepřispívá k jeho vzdělání, a zcela stačí věnovat se několika málo autorům než bloumat po mnohých“. Dobré knihy, jež Komenský raději charakterizuje jako „užitečné“, jsou ty, kte-

ré „popisují moudré myšlenky, výroky a činy“; všechny ostatní je třeba mít bez okolků za zbytečné, „zrůdné“ (monstra).

Knihtisk je Komenskému, jak bylo řečeno, jedním z nejvýznamnějších Božích darů. Právě proto ho hluboce zarmucuje, ba děsí jeho zneužívání pro nízké cíle a nadužívání pro zisk. Vyjadřuje se k tomu často, zešíroka a s neskrývaným pohoršením i hněvem: lidé ve své zvědavosti bez přestání „dychtí ve skutečnosti jen po faktech a znalostech“, což živí „ješitost a lakotu“ autorů a tiskařů, takže „bez potřeby rozmnožují počet knih, ať jsou dobré nebo špatné, a zaplavují školy a mozky jako povodeň“. „A proto jak byla dříve o knihy nouze, tak ji dnes vystřídalo přesytení“; ukazuje se nutnost osvobodit lidstvo od „nakupených břemen“, mezi něž patří „nekonečná a světu již nesnesitelná spousta knih“. Knih je „více, než aby život kteréhokoli smrtelníka stačil k přečtení byť jen jedné tisíciny z nich“. Je mnoho lidí, „jejichž knihovny se rozrostly do nekonečna a z nichž většina, poněvadž neví, co by tam četla dříve, buď nečte nic, nebo ničemu nevěří“. A ptá se, opět slovy Senekovými: „K čemu bezpočetné knihy a knihovny, když jejich majitel je schopen sotva pročíst i jen jejich seznam?“ K tomu jsou knihy tak rozmanité a protřečící si natolik, že se sotva najde „nějaký mozek tak silný, aby z toho nedostal závrat“. „Vedou spíše k roztržkám než ke sjednocení. Jejich psaní přitom nebere konce.“ „Podíváš-li se po titulech knih, stále se objevují nové a nové, a velmi skvělé; přehlédneš-li jejich obsah, je to stále totéž víc než tisíckrát převažené a předkládané zeli, až je z toho nevolno.“

Důsledkem toho je podle Komenského „pohroma“ lidského ducha: lidé „spoléhají na to, že jim knihy pomohou v každé situaci a že v nich najdou všechno, co kdy mohou potřebovat. Svou mysl se proto nesnaží vybavit znalostí věcí. Následkem toho naše doba má učené knihy, ale ne učené muže. Staří nosili moudrost v myslích, ale my ji nosíme po papírech“. Moudrost „je uvězněna v knihách a v knihovnách a zřídka se objevuje v myšlenkách, výrocích nebo skutcích lidí“. „Myšlení je rozptylováno nekonečnými způsoby, takže nezbyvá žádná naděje na nějaké budoucí dorozumění, i kdyby svět trval tisícero let! ... Hromady knih jsou proto více pro podívanou než k užítku...; vyvolávají najisto zmatek, jestliže se někdo hodlá tvrdošjně zabývat vším, a v tom se projevuje škodlivost. Z toho se totiž rodí houfy neučených učenců či učených blouznivců. A tak jsou učené knihy, nikoli my; či jsme-li opravdu také my učení, jsme učení zmateně; nebo jsme-li učení s jasnou myslí, jsme učení povrchně, ne poznáním povahy věcí, ale díky cizím svědectvím a výrokům o věcech, kterých jsme plni“.

Komenský však nebyl z těch, kteří zůstávali jen u prorockých varování a lamentací. Ty

jsou mu jen východiskem k rozboru a popisu nedobrého stavu společnosti, do kterého je třeba nahlédnout a porozumět mu dříve, než se začnou promýšlet a rýsovat návrhy na jeho nápravu. Vždyť právě kniha měla mít v jeho společenském „všenápravném“ projektu nezastupitelné místo. Ovšemže na prvním místě kniha knih – Bible. Ale tak jako má člověk za úkol tvořit, vyrábět a stavět, zkrátka budovat, vyvozovat z přírody lidský svět materiální, tak má vlastními knihami dále dotvářet, vyvozovat z knihy Písma svět ducha a vědění, a tak dosahovat k moudrosti.

Jak si nápravu a budování světa ducha a vědění představoval? Je třeba vytvořit „všobecnou neboli univerzální“ knihu, jež by „zpravovala všechny lidi stejně plně, stejně uspořádaně, stejně zřetelně o všech věcech, jež přispívají k plnému štěstí v tomto i v budoucím životě“. Taková kniha by měla být už definitivní, poslední, vedoucí k „poslednímu věku“; bude představovat „staré věci novým způsobem“ a bude „sjednocovat touhy, snažení a síly celého lidského pokolení“. Jak konkrétně by se měla vytvořit, z jakých pramenů a jak bude nakonec vypadat? Především by její přípravou měly být pověřeny výhradně „akademie“, tj. vlastně university. Před tím se budou muset vymýtít knihy „neuzitečné, nemravné, škodlivé... aby v budoucnosti lidské oko již takové knihy ani nespatrilo“. Staré knihy „pohanské“ sice „budou k dobrému užítku“, ale bude je nutno „náležitě oklestit“. Z knih „dobrých a užitečných autorů“ se mají pořídít „výtahy nebo zkrácené výběry“ všeho, „co by sloužilo pravdivější moudrosti, zbožnosti a řádu...; co již schválili téměř všichni vzdělání lidé a co vykonali v jednotlivých oborech učenci nejslavnější“. Každá nová publikace by od nynějška již měla být součástí konceptu oné „jediné knihy“, měla by být předem schválena „sborem světla“, jakýmsi centrálním řídicím výborem učenců, a ovšem vytištěna jen úředně licencovaným tiskařem.

Pochopitelně nás při tom napadá: Chtěl snad Komenský zavádět státní regulaci a cenzuru tisku? Musíme však být opatrní při uplatňování našich současných pojmů a postojů pro hodnocení skutečností dávno minulých. Měli bychom se na závěr spíše spokojit s náhledem a posudkem odborníků, kteří se dnes zabývají Komenského dílem a dobovým intelektuálním prostředím: ti konstatují, že jde o „paternalistický koncept regulace“. Ať už se k takovým návrhům dnes, kdy jsme tolik citliví na duchovní svobodu a individualitu intelektuálního projevu, stavíme jakkoli, jedno je jisté: Komenský upřímně toužil zamezit chaosu a zmatení lidských myslí a rozdělování společnosti, která se zmítala ve vážných duchovních i mocenských sporech, a přicházel s návrhy, jak způsobem odpovídajícím jeho době, to jest s oporou o řádné autority, odstraňovat ve společnosti vše, co překáží v duchovním růstu a na cestě k „Božímu světlu“.

IVB

PŘÍBĚH POMOCI

„Byla jsem tak nadšená, když jsem si uvědomila, že čtu článek o svém tátovi, a když jsem tam uviděla jeho fotku. Nikdy jsem nečekala, že se dozvím něco o tom, co se stalo za války na Orlicích. Tolik se těším na výlet k vám, že tomu nemůžete uvěřit,“ psala v jednom e-mailu Bridget Cooper, která 21. června 2023 navštívila Letohrad, aby zde téměř po 80 letech hledala stopy svého otce. O něj i desítku dalších britských zajatců se zde tehdy nezištně starali místní lidé.

Od února 1945 do konce války se v orlických a kunčických lesích ukrývali zahraniční zajatci, kteří v důsledku slábnoucí německé ostrahy uprchli ze zajateckých táborů. Na Orlicích se ukrývalo kolem patnácti britských zajatců, na Kunčicích snad až padesát sovětských, francouzských nebo jugoslávských uprchlých vojáků. Po celé tři měsíce jim místní obyvatelé zabezpečovali jídlo, vybudovali pro ně úkryty, dopřáli jim možnost hygieny. (Současný Letohrad vznikl až v roce 1950, a to sloučením do té doby samostatných obcí – Orlice, Kunčice, Kyšperk a Rotnek.)

Podpora zajatců

Archivní materiály k této místní historické etapě prakticky neexistují. Z mála dobových pamětnických vzpomínek víme, že do podpory byly zapojeny desítky rodin. Všem šlo do posledního dne války o život, kdyby se cokoli prozradilo. Nic se neprozradilo. A také se o ničem nemluvalo – ani za války, ani dlouho po válce. Snad proto, že to z pohledu samotných aktérů ve válečné perspektivě nestálo za řeč, možná proto, že se nikdo nepetal, nejspíš ale jen proto, že život přinesl příliš mnoho jiných starostí. Ze všeho se stala zapomenutá historie, která se předávala dál jen ústně a v mlhavých náznacích. Až v roce 2012 v Okénku a pak v Letohradském zpravodaji vyšel článek o ukrývání zahraničních zajatců.

K textu se dostal Jiří Zeman ze Semilsky, který dohledal informace, a propojil oba konce příběhu: letohradský příběh o nezištné podpoře anglických zajatců a britský příběh dcery válečného zajatce, která v roce 2021 našla v pozůstalosti své matky pohlednici s adresami lidí z Letohradu-Orlice. Bridget tento nález zasáhl natolik, že se rozhodla navštívit Letohrad, aby poděkovala potomkům rodin, které se staraly o jejího otce i další uprchlé britské zajatce.

V šestnácti proti nacistům

James Gordon Carle se do armády dostal už koncem roku 1938 díky lži. Místo roku narození 1922 totiž uvedl 1920. Bylo mu tedy šestnáct, když s aberdeenským oddílem Gordon Highlanders nastupoval začátkem roku 1939 pětíměsíční vojenský výcvik. Jako jeden z prvních praporů byli 1. září 1939 mobilizováni a v dubnu 1940 už čelili německým

útokům na Maginotově linii ve Francii. Až do 12. června 1940 se britští vojáci účastnili řady těžkých bojů, ve kterých ztratili mnoho mužů. Toho dne u St. Valery padli do německého zajetí.

Odtud zajatci pochodovali přes Belgii 600 km do Německa, nakonec je dobytčáky dovezli do zajateckých táborů na území dnešního Polska. James G. Carle skončil v zajateckém táboře Stalag VIII B v Lamsdorfu (dnes Lambinowice). Jako zdatného mladíka ho v táboře nasadili na těžké práce v dolech, lomech, továrnách, polích a lesích. „Tatínkovo číslo válečného zajatce bylo 17494 - siebzehn vier vier und neunzig. Opačkoval nám to léta, když jsme byli malí,“ vyprávěla Bridget Cooper.

Útěk

Na přelomu roku 1944 a 1945 James s jedním dalším zajatcem z tábora uprchli a přes německé a sudetské území se dostali v únoru 1945 až do podhůří Orlických hor. V lese na Orlicích u současného Letohradu na ně narazil hajný, který předal zprávu dalším spolehlivým lidem. Rozjela se organizovaná, přísně utajovaná péče. Během krátké doby se totiž v místě objevili další zběhlí Britové, takže celkem jich bylo patnáct. Už jen zajistit potraviny nebylo v době přidělového systému a německých kontrol vůbec jednoduché. „Čeští odbojáři jim nosili jídlo do lesa. Poslední dny války se v noci snažili upoutat ně-

mecké strážce na jednom konci vesnice, aby mohli váleční zajatci přijít na druhý konec vesnice pro jídlo. Otec nám vyprávěl, jak všichni seděli kolem jednoho velkého hrnce, a jedli svá jídla lžící,“ popisovala Bridget. Ihned po osvobození v květnu 1945 se James dostal na sovětském tanku do Prahy, a odtud domů do Velké Británie. Tam tvrdě pracoval, oženil se a s manželkou Kathleen (1926-2020) měli šest dětí.

Bridget je přesvědčená, že nebýt české pomoci, její otec - zbědovaný uprchlý zajatec - by válku nepřežil. James G. Carle zemřel v roce 1999. Když o dvacet let později našla Bridget v pozůstalosti své matky válečnou pohlednici s českou adresou, a díky Jiřímu Zemanovi se napojila na konkrétní lidi v Letohradě, zatoužila poznat neznámou etapu otčova života. Vydala se s manželem na dobrodružnou cestu do Polska, do míst bývalých

zajateckých táborů. Odtud přijela 21. června 2023 do Letohradu, aby se setkala s potomky rodin, které jejímu otci pomohly přežít.

Vděčnost

Bridget s manželem prožili ten den v Letohradě mnoho setkání a silných emocí. Před orlickou základní školou nejprve zasadili za pomoci Města Letohrad buk, který má připomínat válečnou obětavost místních lidí. K tomu jim malí školáci zpívali národní písničky. Pak si prohlédli kovárnu Ferdinanda Stejskala (1899-1979), jednoho z hlavních koordinátorů tehdejší pomoci, kde zajatci nacházeli azyl. Další zastávkou byla lesní chata rodiny Stejskalovy, kde se zajatci ukrývali. Tam Bridget s dojetím pozorovala původní vybavení včetně skloupných lehátek, na kterých kdysi spal i její otec. Po obědě v Novém Dvoře a krátké prohlídce Muzea řemesel Cooperovi položili květiny na hroby někdejších podporovatelů na orlickém hřbitově. Pak už je čekalo samotné setkání v rybářské klubovně na Orlicích.

Tam jsme Bridget představili zástupce podporujících rodin - potomky Ferdinanda a Jaroslava Stejskalových, Alfonse Hubky, Ladislava Sýkory, Václava Adamce, Josefa Tacla, sestry Svobodových, Jana Motyčky a Karla Kylara. Dcery posledních dvou jmenovaných, paní Růžena Stejskalová a Ludmila Pecháčková, byly dokonce jedinými přímými pamětnicemi a v květnu 1945 jsou jako malá děvčátka vyfotografována s britskými zajatci. Bridget seznámila přítomné s válečnou anabází svého otce a s celou historií, jak se dostala až do Letohradu. Pak jsme si všichni připili na přátelství a debata s občerstvením pokračovala až do večera.

Že si Bridget - i přes jazykovou bariéru - s mnohými padne do oka, to jsme trochu čekali, a to se stalo.

Že poteče dost slz a budeme se loučit v objetí jako staří přátelé, to jsme úplně nečekali, ale to se také stalo.

„Moje rodina bude navždy vděčná lidem z Orlice za jejich úžasnou lidskost, protože my jako rodina bychom bez této velkorysosti ducha a úcty k druhým, kterou projeвили v životně důležitém okamžiku, nemohli existovat,“ řekla Bridget na setkání. Dodala také, že je důležité připomínat statečnost v době, kdy na Ukrajině stále zuří válka.

A jestli Bridget našla v Letohradě to, co hledala? „Ano. Předčilo to veškerá má očekávání. Bylo to naprosto úžasné!“ rozloučila se bývalá učitelka historie z anglického Yorku, která v Letohradě našla nejen stopy svého otce, ale také lidi blízké svému srdci. Letohrad už jí nikdy nevymizí z paměti, a doma o něm vypráví své široké rodině.

Poděkování

Celá akce proběhla výborně díky spolupráci řady lidí, kteří do ní vtiskli svůj osobní přínos. Proto velice děkuji za přípravu setkání

s manželi Cooperovými: Stanislavu Adamcovi za veškeré historické informace a pohotovostní servis, bez něj by nevznikl ani původní článek, díky kterému Bridget do Letohradu přijela. Manželům Ferdinandu a Lence Stejskalovým z Orlice, kteří Bridget přijali jako vlastní sestru a celý den se jí věnovali, za jejich laskavost a štědrost. Městu Letohrad a Jiřímu Chalupníkovi nejen za vstřícnost a pomoc při výsadbě stromu. Paní ředitelce Haně Pavlíčkové ze ZŠ U Dvora, učitelkám a dětem ze ZŠ Orlice, které potěšily návštěvu zpěvem i svou přítomností při sázení stromu. Pavlu Taclovi za vstup do muzea řemesel.

Adéle Babkové za překlad. Všem potomkům podporujících rodin, kteří přišli na setkání, za ochotu, zájem a upřímné přátelství, které Cooperovým projevili.

Samozřejmě, že my jsme vděční všem, kteří se postavili proti nacistům, včetně obětavého a statečného šestnáctiletého Jamese Gordona Carle, a vrátili nám ztracenou svobodu. /M

Z ČEHO JSTE VY UNAVENÍ?

Rozhovor se Zelenského poradcem Oleksijem Danilovem o ukrajinském protiútok, dětech celého světa a větách, které se měly říct nahlas.

**Co se vám honí hlavou, když si v západním tisku čtete, že probíhající ukrajinská ofenziva je pomalá, že se nedaří, že se-
lhává?**

Jsem taky historik. Vytane mi na mysl 1. září roku 1939, kdy němečtí nacisté napadli Polsko. Polsko tehdy vydrželo tři a půl týdne a po velkém bombardování Varšavy kapitulovalo. Někdo chtěl, aby to u nás vypadalo stejně, ale když spolu mluvíme, vzdorujeme a bráníme svou svobodu a zemi čtyřtýden osmdesátý den. A ubráníme oboje. Co se týče rychlosti: jistěže bychom chtěli postupovat rychleji. Ale tohle je reálný život, a ne všichni chtějí naše rychlé vítězství, a to je fakt, s nímž musíme počítat. Současný fašismus v Rusku má své spojence, země, které pomáhají přímo nebo přes prostředníky. To je náš velký problém.

Nejen to, sám ukrajinský prezident Volodymyr Zelenskij řekl, že postupujete „pomaleji, než je žádoucí“, třeba kvůli množství min, které ruší vojáci položili. Jak se vlastně stane, že vás překvapí množství položených min?

Množství nás nepřekvapuje, my Rusy dobře známe. Vyčistit území je prostě úkol, který musíme splnit a který se předem těžko plánuje a odhaduje. A takových úkolů nás čeká hodně, protože Putin nemá v plánu kapitulovat, hlavně proto, že neví, co se na frontě a ve světě děje. Je zřejmé, že věří svému okolí, a to mu nepravdivě tvrdí, že Rusko zničilo pět našich protiletadlových systémů Patriot, a on tomu věří. Takových věcí je řada.

Jak je tato protiofenziva důležitá?

Je důležitá, ale ne protože je to „protiofenziva“. To je vaše slovo. My tomu říkáme

trochu jinak: boj za osvobození našeho území. A ten trvá pořád.

Máte jistotu, že podpora západních partnerů bude trvat? Že nepoleví, což je také často zmiňováno v západní veřejné debatě?

Jistí si našimi přáteli a partnery jsme. Těžké to bylo loni v březnu a dubnu, na samém začátku invaze. V létě už nabrala válka jiný směr a myslím, že nejenom nám je jasné, že směřujeme k vítězství. Pomalu, ale jistě směřujeme.

Takže žádná západní „únava“ se konat nebude?

Občas to nějací naši kolegové zmíní, nevěřejně samozřejmě. Mám pro ně vždycky stejnou otázku: „Z čeho přesně jste unavení?“ Jsou unavení z toho, jak Hitler dneška zabíjí naše děti? Jak zabíjí civilisty, jak ničí budovy a města? Jak vyhrožuje světu, že použije jaderné zbraně nebo jak zabije lidi a zničí obrovský ekosystém tím, že vyhodí do vzduchu přehradu? Že jsou Rusové bar-

baři, to je „unavuje“? Pokud ano, tak dobrá, ale po našich dětech to budou vaše děti a vaše města.

Třeba tomu nevěří.

Třeba ne, ale pak je to nepochopení toho, co je současné Rusko.

Pár minut před naším setkáním oznámil váš prezident Zelenskij, že se Rusko chystá k možnému útoku v jaderné elektrárně v Záporoží, kterou okupuje. Co o tom víte, jak vysoké je riziko nyní?

Chladicí okruhy mohou Rusové vyřadit kdykoli, a pak se reaktory přehřejí a havarují. Je to vydírání teroristů a čekat je možné všechno, to riziko roste každým dnem. Ne-

znamená to, že přestaneme bojovat. A v tom máme, doufám, podporu celého civilizovaného světa. Je to taková další zkouška. Kdybychom se pokusili zastavit Putina po invazi v Gruzii v roce 2008, nemáme dnes válku uprostřed Evropy.

V americkém tisku se objevilo několik článků o loňském útoku na plynovod Nord Stream, ke kterému došlo na dně Baltského moře. Může se skutečně ukázat, že jste za ním byli vy?

Nemůže.

V Evropě dnes máte největší zkušenosti s vedením války. Co byste na jejich základě udělali jinak? Vy osobně nebo jako vedení státu?

Vždy jde něco dělat jinak, to je zřejmé. Musíme se však dívat dopředu. Určitě máme obrovskou zkušenost s válkou, protože musíme vést aktivní bojové operace. Tyto poznatky nelze nikde koupit. Na mém prvním summitu s Rusy po mém nástupu k prezidentu Zelenskému s nimi probíhalo v prosinci 2019 jednání v Paříži. Na základě jejich chování a reakcí jsme definitivně pochopili, že nás nečeká mírové soužití a že bychom se na to měli připravit. A také na to připravit společnost. To jsme také dělali. V únoru 2022, kdy nás Rusko opět napadlo, bylo rozhodnutí veřejnosti bránit se maximální. To pro nás bylo důležité.

Proč?

I kdybyste měli velmi připravenou armádu, ale neměli byste občany, kteří se postaví na odpor, nevítežte. To u nás neplatilo. Když nás Rusové napadli, zájemců bojovat bylo více, než jsme mohli rozdat v danou chvíli zbraní.

Prezident Zelenskij a další před válkou říkali, že útok nehrozí. Věděli jste nicméně z toho, co říkáte, že nastane. Říkat navenek opak, to byla hra s veřejností, aby se nepropadala do chaosu?

Nebyla to hra, se společností se nemá hrát. Ale říkat lidem, že zítra začne válka, by bylo z mého pohledu nebezpečné. Naším zájmem bylo nevyvolat paniku, protože kdyby dominovala ve společnosti, oslabilo by nás to. To byl přece hlavní zájem Ruska, abychom měli vnitřní konflikty a na-

pětí. S nikým jsme si nehráli. Popisovali jsme situaci, jaká byla v danou chvíli. Napětí, které rostlo, bylo velké.

Jakou pozici jste zastával vy?

Já prezidentovi říkal, že se s Rusy nedomluvíme, i kdybychom si to velmi přáli.

Z čeho jste vycházel?

Oni rozumí jen síle. Platí také, že pokud Rusko nemá vnějšího nepřítele, vůči kterému se neustále, často silou vymezuje, tak se rozpadne. Takto k nám přistupovali. Pokud se podíváte na veřejné průzkumy, které se prováděly v Rusku, bylo období, kdy Rusové říkali, že Gruzie je na prvním místě mezi jejich nepřáteli. Jenže co by asi tak mohl udě-

lat někdo tak malinkatý jako Gruzie tak obrovskému Rusku? Rozumíte, čím by ho mohla ohrožovat? Chtěla snad útočit na Rusko? Nesmysl! Bylo to přesně opačně a bohužel svět nereagoval. Byla to tragédie. Další nastala, když Rusko v roce 2014 sestřelilo letadlo MH17 nad naší zemí. Zemřelo 298 civilistů, kteří se ničím neprovinili. Kdo za to nesl odpovědnost? Kdo byl odsouzen? Až

o mnoho let později pár lidí, ale nikoli ti hlavní. Tohle oni nevymysleli, nenařídili. Důležitý byl Putin. A já se musím ptát, bojíte se ho? Není čeho, vždyť jak se ukázalo na Ukrajině, ruská armáda není druhá nejsilnější armáda na světě. Jenže Putin viděl slabost Západu, a tak šel dál.

Jak jste připomněl v úvodu našeho rozhovoru, jednou z několika vašich profesí je historie. Co říká o tom, jak tahle válka

Země bývalého komunistického bloku přišly ke svobodě většinou příliš lacino. Hrdinný odpor proti totalitě byl záležitostí nepatrné menšiny, pro většinu, jak se nyní ukazuje, touha po svobodě byla touhou po výhodách Západu bez ochoty převzít se svobodou také odpovědnost. Evropská unie nám věnovala stovky miliard, téměř každá vesnice profitovala z evropských zdrojů a profitovala by mnohem více, kdyby velkou část dotací nerozkradla „neviditelná ruka“ mafiánské cesty ke kapitalismu.

Ale my jsme si nechali prolhanými ideology vsugerovat obraz EU jako „nového Sovětského svazu.“ Tato urážlivá lež se ujala, protože mnoha lidem vyhovovala - pokud nad sebou máme nějakou cizí velmoc, máme alibi pro vlastní lenost, můžeme sedět u piva a nadávat.

Tomáš Halík

může skončit?

Válka může skončit jenom naším vítězstvím. Kdyby ne, další na řadě by byly pobaltské země, Polsko, Slovensko, Česko a tak dále.

Vůči středoasijským republikám ruská agrese nehrozí?

Na Kazachstán a další země v regionu už Rusové útoky nepodniknou, má je pod svým vlivem Čína.

Co vidíte jako hlavní problém Západu ve vztahu Rusku? Válka proti Ukrajině v řadě evropských zemí přece vedla k přehodnocení měkké politiky vůči Moskvě?

Civilizovaný svět, Evropa, se chová podle pravidel, Putin pravidla neuznává. Který přístup vyhraje, to je ta velká otázka.

Jak si na ni odpovídáte?

Čím dřív skončíme s ruskou agresí, tím lépe bude pro celý svět. Napáchali už příliš mnoho zla.

Co potřebujete nejvíce od nás, abyste zvítězili?

Lidskost. Rozumět tomu, že neexistují nějaké cizí, ukrajinské děti. Když je Rusové zabíjejí, zabíjejí naše společné děti. To jim nemůžeme umožnit.

Respekt, 24. 6. 2023

Milan Jaroš, Ondřej Kundra, Tomáš Brolík

Oleksij Danilov (60) vystudoval střední veterinární medicínu. V letech 1987-1991 provozoval soukromou veterinární praxi. Od r.

Co je vlastně láska? Je to životní otevřenost, přijetí toho druhého s vědomím, že i já sám jsem odkázán na základní životní oporu. Život nabízí příležitosti navázat s druhými lidmi mimořádné vztahy. Nejde jen o vztah mezi mužem a ženou, i když právě manželství bývá tím základním prostorem lásky všeho typu. Obrovský význam má i přátelství, kolegiální, solidarita, soucit. Někdy až žasnou nad tím, co jsou lidé schopni obětovat v kritických chvílích života a dějin. Zde je na místě mluvit o lásce v ještě širším významu: je zde láska ke svobodě, k pravdě, k hodnotám...

Potřebujeme však být stále ujišťováni o tom, že to, co je dobré, má opravdu budoucnost. Postoje lásky, o kterých mluvil Ježíš, budoucnost mají.

Petr Pokorný

1994 do 1997 byl starostou donbaského Luhansku. Pak studoval na Luhanské národní univerzitě Tarase Ševčenka učitelství historie. Od února do listopadu 2005 byl gubernátorem Luhanské oblasti. V r. 2006 byl zvolen do ukrajinského parlamentu za Blok Julije Tymošenkové. Od října 2019 je tajemníkem ukrajinské bezpečnostní rady a poradcem prezidenta Volodymyra Zelenského.

K PŘÍPRAVĚ NA BOHOSLUŽBY O NEDĚLÍCH A SVÁTČÍCH

neděle 16.7. 8 h. Lukavice 9 Mistrovice 9.30 Orlice	15. v mezidobí Iz 55: 10-11 Ž 65 Řím 8: 18-23 Mt 13: 1-23
sobota 22.7. neděle 23.7. 8 h. Lukavice 9 Mistrovice 9.30 Orlice	18 h. Letohrad 16. v mezidobí Mdr 12: 13. 16-19 Ž 86 Řím 8: 26-27 Mt 13: 24-43
sobota 29.7. neděle 30.7. 8 h. Lukavice 9 Mistrovice 9.30 Orlice	18 h. Letohrad 17. v mezidobí 1 Kr 3: 5. 7-12 Ž 119 Řím 8: 28-30 Mt 13: 44-52
sobota 5.8. neděle 6.8. 8 h. Lukavice 9.30 Orlice	18 h. Letohrad Svátek Proměnění Páně Dan 7: 9-14 Ž 97 2 P 1: 16-19 Mt 17: 1-9
sobota 12.8. neděle 13.8. 8 h. Lukavice 9 Mistrovice 9.30 Orlice	18 h. Letohrad 19. v mezidobí 1 Kr 19: 9a-13a Ž 85 Řím 9: 1-5 Mt 14: 22-33
sobota 19.8. neděle 20.8. 8 h. Šedivec 9 Mistrovice 9.30 Orlice	18 h. Letohrad 20. v mezidobí <i>poutní slavnost na Šedivci a Orlici</i> Iz 56: 6-7 Ž 67 Řím 11: 13-32 Mt 15: 21-28
sobota 26.8. neděle 27.8. 8 h. Lukavice 9 Mistrovice 9.30 Orlice	18 h. Letohrad 21. v mezidobí Iz 22: 19-23 Ž 138 Řím 11: 33-36 Mt 16: 3-20
sobota 2.9. neděle 3.9. 8 h. Lukavice 9.30 Kunčice	18 h. Letohrad 22. v mezidobí <i>poutní slavnost na Kunčicích</i> Jer 20: 7-9 Ž 63 Řím 12: 1-2 Mt 16: 21-27

Okénko do farnosti - Vydavatel Farnost sv, Václava v Letohradě

Adresa redakce: Václavské náměstí 57, 561 51 Letohrad, tel. 465 620 357 • Redakce: Václav Vacek, Iva Marková, jazyková úprava Jana Kalousková • digitální podobu naleznete na www.letohrad.farnost.cz • uzávěrka je 20. každého měsíce
Rejstříkové č. MK ČR E 12797 • Tisk: Grantis s.r.o. tel. 465 525 741